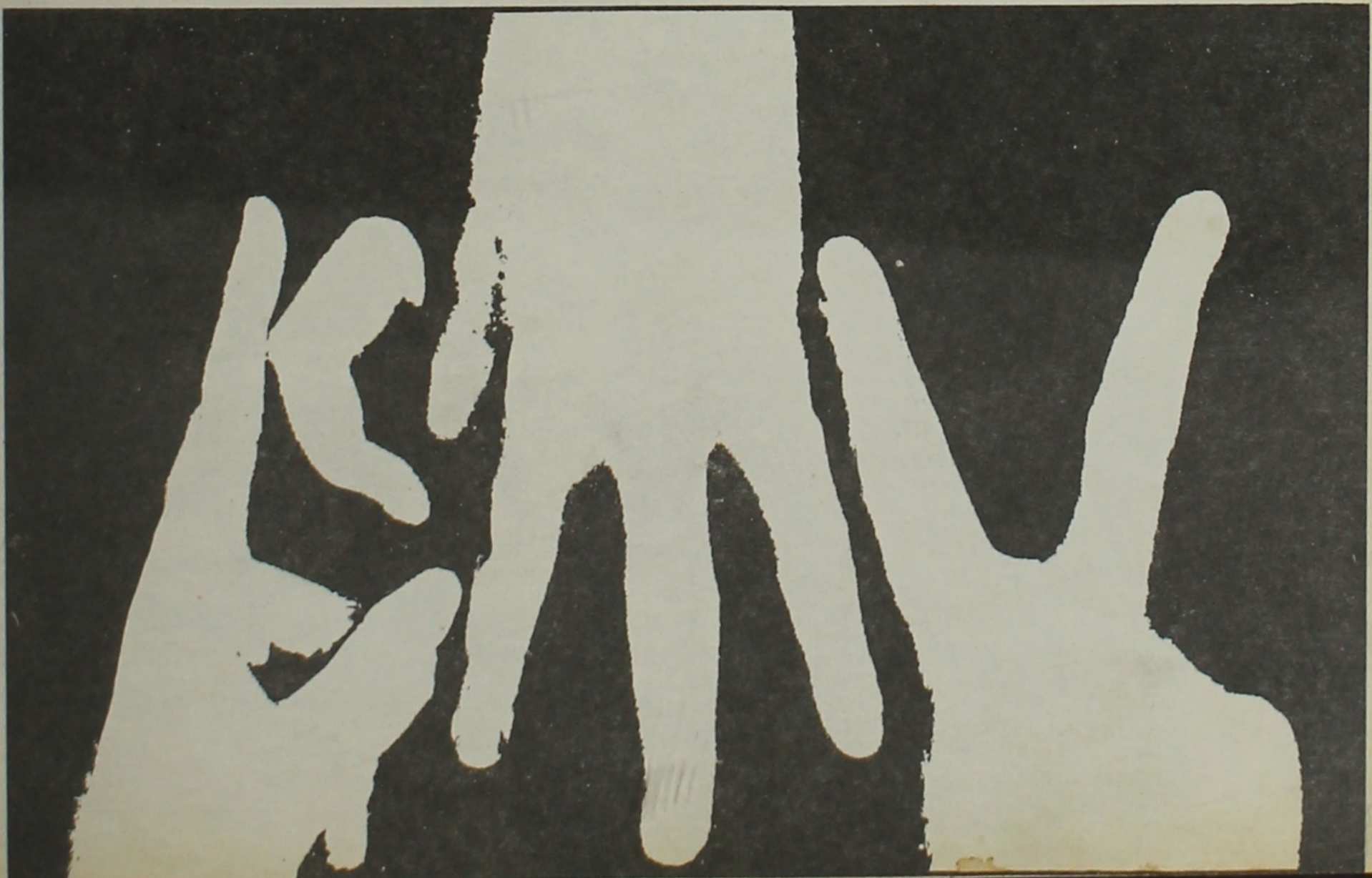

Képes Ifjúság

a jugoszláviai
magyar
fiatalok
hetilapja

A KÉPES IFJÚSÁG
KÜLÖNSZÁMA

VÁLTOGATÁS HAZAV. KIVIV
DÍJNYERTES ÍRÁSAIBÓL

KÉPEK A DIÁKVEZETÉLKEDŐRŐL

Fotó: Dudás Szabolcs

Tánczázi pillanat

A díjátadás ünnepélyes aktusa, melyben a főszerkesztő mellékszerepet játszik

A KÖZÉPISKOLÁSOK XXV. MŰVÉSZETI VETÉLKEDŐJÉNEK TÁMOGATÓI

SZERVEZETEK, INTÉZMÉNYEK:

Szirmai Károly Művelődési Egyesület, Temerin;
Népkör ME, Szabadka;
Művelődési alap, Becse;
Képes Ifjúság, Újvidék;
Kazinczy Ferenc gimnáziumi önképzőkör, Becse;
Petőfi Sándor Magyar Kultúrkör, Becse;
Agronova Földműves-szövetkezet, Becse;
Napló, Szabadelvíz Hetilap, Szabadka;
Hungarológiai Intézet, Újvidék;
Mezőgazdasági és Ipari Kombinát, Becse;
Agroselo Földműves-szövetkezet, Péterréve;
Puffy – Zódi Lajos, Becse;
Rubicon Könyvkiadó, Temerin;
Helikon Könyvesbolt, Becse;
Múzeum és Képtár, Becse;
Vajdasági Magyar Nyelvművelő Egyesület, Újvidék;
Újvidéki Színház;
Tanyaszínház;
TAKT, Temerin;
Családi Kör, Újvidék;
7 NAP, Szabadka;
Magyar Szó, Újvidék;
Vándorcsárda – Slájf Lajos, Becse;
Zserbó Cukrászda – Praksz Éva, Becse;
Proleter Nyomda, Becse;
JP Komunalac, Becse;
Gerontológiai Központ, Becse;
Forum Könyvkiadó, Újvidék;
Üzenet, Szabadka;
Hid, Újvidék;
VMDK Becsei Szervezete;

Birografia, Szabadka;
Kazinczy-díj Alapítvány, Budapest;
Kazinczy-verseny, Győr;
Országos Széchényi Könyvtár, Budapest;
Polgármesteri Hivatal, Szeged;
Délvilág, Szeged;
Szegedi Nemzeti Színház;
Magyar Hírlap, Budapest.

MAGÁNSZEMÉLYEK:

Andruskó Károly, Zenta;
Andruskó Adorján, Becse;
Z. Szabó László, Győr;
Skrabány Viktor, Becse;
Páll Sándor, Becse;
Huszágh Endre, Becse;
Kőszegi Sándor, Becse;
Kovács Vilmos, Péterréve;
Fehér Árpád, Becse;
Dimitrijević Stevan – Bene Mihály, Szabadka;
Nagy Péter, Becse;
Györe Ferenc, Becse;
Gulyás Rudi, Becse;
Slájf Sándor, Becse;
Onyecki József, Ada;
Szabolcski István, Becse;
Fehér Endre, Becse;
Kaszap Rózsa, Becse;
Farkas István, Becse.

Skrabány Viktor becsei festőművész (jobbról a második) évek óta támogatja festményeivel, rajzaival a vetélkedő díjalapját

A különszám szerkesztője: Tari István
A különszám grafikai szerkesztője: Huber Károly
Alapító: a Vajdasági Szocialista Ifjúsági Szövetség
Tartományi Választmánya

Kiadja a Forum LKNYM

Vezérigazgató:

Bozóki Antal

Készül a Forum nyomdájában

Fő- és felelős szerkesztő: Zoran Šećerov

Műszaki szerkesztő:

Krábesz Gréta

A szerkesztőség tagjai: Csipak Angéla, Dudás Szabolcs, Kis Endre, Szabó Angéla, Tari István, Tóth Klára, Ács Zita (titkárnő). Állandó külmunkatársak – rovatszerkesztők: Radics Melinda (Jelenlét) és Huber Károly (Hangvelő és Alagút)

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Újvidék, Vojvode Mišić u. 1/III.

Telefon: (021) 611-300, 56-693

A képes Ifjúság megjelenik minden szerdán

Ára: 10 dinár

Előfizetési díj egy évre 342, fél évre 171 dinár,

külföldön a kétszerese

Folyószámlaszám: 65700-601-14861

Forum – Terjesztés, Társadalmi Vállalat

Magyarországon terjeszti a Magyar Posta

Előfizethető a Posta Központi Hírlap Irodánál

(Budapest VII., Lövölde tér 7.), valamint bármely

postahivatalnál, közvetlenül vagy átutalással a

PKH 15000-96162 pénzforgalmi számlára

A különdíjasok névsora

Lábadi Zsombor (Magyar Szó)
Dorgovics Egon (Magyar Szó)
Bártol István (Magyar Szó)
Herbut Ildikó (7 NAP)
Fábián Katica (Családi Kör)
Biacsi Dávid (Új Symposion)
Kőszegi Árpád (Új Symposion)
Varga Tímea (Helikon Könyvesbolt)
Beke Robert (Helikon Könyvesbolt)
Koncz Gyula (Kazinczy Alapítvány)
Raffay Endre (Kazinczy Alapítvány, VMNYE)
Ónody Boglárka (Kazinczy Alapítvány)
Szabó Anikó (Kazinczy Alapítvány)
Fábián Katica (Kazinczy Alapítvány)
Klémm Éva és Mavrák Tünde (Napló)
Dömötör Krisztina (Híd)
Hódi Éva (Fórum Könyvkiadó)
Csányi Erika (VMNYE)
Raffay Endre (VMNYE)
Almási Roland (Másik)
Kubát Gábor (Másik)
Csüllög Szilvia (Üzenet)
Becsei Mónika (Magyar Hírlap)
Kovács Csongor (Délvilág)
Kazinczy önképzőkör (Polgármesteri Hivatal, Szeged)
A szabadkai Lazar Nešić Középiskola színjátszó csoportja (Szegedi Nemzeti Színház)
Apró Andrea (Újvidéki Rádió)
Horvát Éva (Újvidéki Rádió)
Takács Magdolna (Újvidéki Rádió)
Györffy Zoltán (Újvidéki Rádió)
Szálás Tímea (Polgármesteri Hivatal, Szeged)
Fekete Kornélia (Polgármesteri Hivatal, Szeged)
Kopogós együttes (Hungarológiai Intézet)
Körmöczi Petronella (Skrabány Viktor magándíja)
Káló Béla (Skrabány Viktor magándíja, Szép Magyar Beszéd, Győr)
Varga Izabella (Skrabány Viktor magándíja, Győri Anyanyelvi Tábor)
Tomasity Korina (Szép Magyar Beszéd, Győr, Slajf Sándor magándíja)
Bozóki Judit (VMNYE, Újvidék)
Jáger Attila (Kazinczy Alapítvány)
Cérna Ágnes (Slajf Sándor magándíja)
Swartz Éva (Kazinczy Alapítvány)
Lajkó Félix (Rubicon)

Lajkó Félix, a népzenei verseny győztes hegedűse átveszi a temerini Rubicon Könyvkiadó különdíját, Lengyel László festményét.

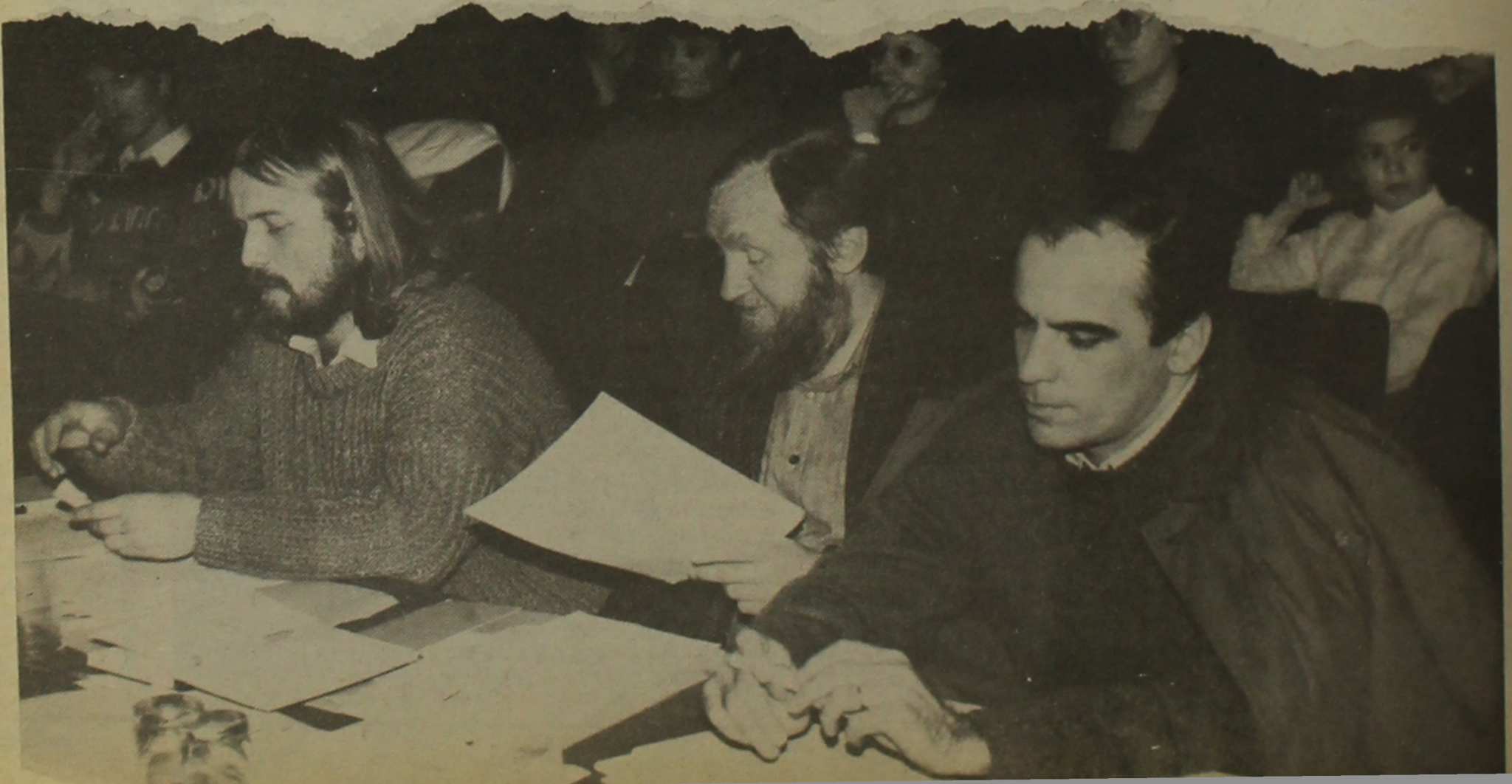
Utánzás helyett neogenezis

A döntő eredményhirdetésekor is elmondtam, hogy a próza műfajokban születtek a legértékesebb munkák. A kritikán belül tanulmányba és esszébe hajló írásokat is hallhattunk. Ezúttal nemcsak könyvekről szóltak a bírálatok, hanem színelőadásról és rocklemezről is. A novella kategóriájában egyetlen hagyományos novellát sem hallottunk. Folyamatos (és dicséretes) történetmondásra csupán **Dömötör Krisztina** vállalkozott. A többiekre inkább az expresszív, intellektuális próza volt jellemző. **Mirnice L. Zsuzsa**, **Vivod Mária** és **Fábián Katica** egy konkrét szituációból kiindulva, egyfajta belső látás segítségével fogalmazta meg mondanivalóját, amely alkalmat nyújtott áttételek és metaforikus elemek alkalmazására. Mellettük **Biacsi Dávid** szerkezetileg is érzékeltette gondolatmenetének sajátos tagolását. Róluk még bizonyára hallani fogunk. Utánzás helyett a próza új lehetőségeit kutatják. A versmezőnyben figyelmet érdemelnek **Kubát Gábor** tömör négysorosai és **Györffy Zoltán** asszociatív lírája. Munkáinkban egy „neoszféra” megteremtésére törekednek.

Feltétlenül pozitívumként kell értékelni a riportok széles skáláját: szociografikus érdeklődésű írásokat hallottunk, melyek a Dravasögtől Csókáig íveltek, továbbá olyan témák nyertek aktualitást, mint a kábítószer-fogyasztás, a sakk, a vallás, az építészet vagy az ökológia.

Nem utolsósorban kell megdicséernünk a szervezést. A támogatásban sem volt hiány, hiszen az irodalmi vetélkedő legjobbjai a 15 fődíj mellett (megérdemelten) további 22 különdíjat vihettek haza.

KONTRA Ferenc

KÖZÉPISKOLÁS MŰVÉSZPALÁNTÁK VALLOMÁSAI

Vasárnap, az idei, jubiláris KMV utolsó napján, az ünnepélyes díjkiosztás előtt azokkal a diákokkal beszélgettünk, akik a legeredményesebb résztvevőknek bizonyultak: Dobó Margit, Teodora Balažević, Cérna Ágnes, Szakács Tibor és Tilinger Gabriella összegzi a KMV-n szerzett benyomásait.

DOBÓ MARGIT, az első díjas műfordítás szerzője a szabadkai Lazar Nešić Középiskola textilipari szakának negyedik tanulója:

– Első ízben vettem részt ezen a vetélkedőn, amelyre a tanárnőm hívta fel a figyelmemet, és mivel szeretem az idegen nyelveket és az irodalmat is, úgy gondoltam, szerencsét próbálok a műfordítói kategóriában. Hát, sikerült. Egy novellát ültettem át német nyelvből magyarra. A szüleim németországi vendégmunkások voltak, így aztán ezt a nyelvet elsősorban nem az iskolában sajátítottam el. Egyébként nagyon fontosnak tartom, hogy az ember több nyelvet is tanuljon, hiszen kis nemzet lévén, anyanyelvünkön aligha érvényesülhetnénk a nagyvilágban. De a szabály, miszerint minden ember annyit ér, ahány nyelvet beszél, általánosan érvényes, így vonatkozik a németekre is. Amivel ők tökéletesen tisztában vannak, és attól függetlenül, hogy anyanyelvük igen elterjedt kommunikációs forma, gyermekeik az iskolában egyszerre több idegen nyelvet is tanulnak. Sajnos azt tapasztaltam, hogy lényegesen jobb feltételek mellett, mint mi, idehaza. Iskoláink ugyanis nincsenek felszerelve a nyelvtanítás korszerű eszközeivel. Az a heti két óra, amelyet az órarend idegen nyelvek elsajátítására szán, túl kevés, ráadásul a pedagógusok által alkalmazott munkamódszerek sem teszik lehetővé a beszélgetéseket, a nyelvtudás aktivizálását. Mivel a vetélkedőn eddig nem szerepeltem, és ezúttal is csupán az utolsó napon látogattam el Becsére, a szervezést illetően nem lenne észrevételem, sem javaslatom. Ami pedig az én terveimet illeti: az idén befejezem a középiskolát, őszre pedig egyetemre szeretnék iratkozni. Ennyi biztos, csak azt nem döntöttem még el, hogy továbbra is kitarok-e a textilés pálya mellett, vagy pedig az idegen nyelvekre esik a választásom.

TEODORA BALAZEVIC környezetnyelvi szövegmondásban bizonyult a vetélkedő legjobbjának. A szabadkai Svetozar Marković Középiskola tanulója, a fizika szak második osztályába jár:

– Ha akarnám, akkor sem tagadhatnám le, hogy édesanyám magyar mert amint megszólalok, azonnal kiderül, hogy a szó szoros értelmében véve magyar az anyanyelvem. Másrészt viszont szerb tannyelvű osztályokba jártam, magyarul csak odahaza beszéltem. Ettől függetlenül tisztában vagyok vele, hogy ezen a vetélkedőn mennyivel előnyösebb helyzetből startoltam, mint azok a fiatalok, akik kizárólag az iskolában, a környezetnyelvi órákon igyekeznek elsajátítani a magyar nyelvet. Ezért csak támogatni tudom azt az elképzelést, hogy a jövőben két külön mezőnyt állítsanak össze a környezetnyelvi szövegmondás kategóriáján belül. Nem szívesen beszélnek most arról, hogy egy szerb nyelvű osztályban hogyan néz ki a környezetnyelvi, azaz a magyaróra. Minden azon múlik, hogy a diákok miként állnak hozzá – és hát sokfélék vagyunk. Mindenesetre azok a tanulók, akik tisztában vannak a környezetnyelvi elsajátításának szükségességével, azoknak megadatik a lehetőség, hogy szert is tegyenek erre a tudásra. A pedagógusok munkáját viszont nagyban megnehezíti az a körülmény, hogy osztályzataik nem befolyásolják a diákok általános tanulmányi előmenetelét, így azután a diákok egy része nem veszi komolyan a munkájukat. Nekem viszont a vetélkedő szervezői által elvégzett munkával kapcsolatban lenne mondanivalóm. Ugyanis abba a sajnálatos helyzetbe kerültem, hogy szombaton éjjel nem alhattam Becsén, hanem vendéglátó, illetve szoba híján autóbuszra kellett ülnöm, és hazautaznom Szabadkára, holott biztos voltam benne, hogy egy kis utánajárással a számomra is lehetett volna szállást találni. Remélem, hogy jövőre ebben a tekintetben is több szerencsém lesz a KMV-n.

CÉRNA ÁGNES a szabadkai egészségügyi középiskola második tanulója. Tanárnője ösztönzésére az idén első ízben próbálkozott meg a prózamondással, és a zsűri neki ítélte oda az első díjat ebben a kategóriában:

– A vetélkedőről nagyon jó benyomások birtokában távozom. Nagyon sok jó verset, novellát hallottam, és a bírálóbizottság véleményével is egyetérték. A vetélkedő jó alkalom volt arra is, hogy a résztvevők alaposan megtárgyalják egymás között az őket érintő létkérdéseket. Ennek alapján olyan érzésem támadt, hogy a mai középiskolások művészi, önmegvalósítási törekvéseit egyfajta burok veszi körül. A fiatalok keresik a kiutat. A KMV ebben nagyon sokat segíthet nekik, bár a probléma sokkal mélyebben gyökerezik. Az orvoslást pedig az iskolában kellene kezdeni, mert nincsen az rendjén, hogy magyarórán nem tanulunk verset mondani, nem íratnak velünk egy fogalmazást... Az ötöshöz egyszerűen passzív tudást kérnek tőlünk számon, noha az szerintem kevés. Ilyen körülmények között a szerényebb, bátortalanabb fiatalok, ha érznek is magukban „valamit”, hathatós támogatás, biztatás híján lemondhatnak törekvéseikről, elkallódhatnak.

SZAKÁCS TIBOR a szabadkai Lazar Nešić Középiskola diákja abban a kategóriában indult, amely hagyományosan a KMV legnépszerűtlenebbjének számít: humoreszket írt, amelyet a zsűri harmadik díjjal jutalmazott:

– Választásom oka rendkívül egyszerű: általános iskolás korom óta foglalkozom írással, de valahogy mindig a humor műfaját éreztem a hozzám legközelebb állónak. A vajdasági magyar humoristákat ugyan kevésbé ismerem, a magyarországiakat viszont annál inkább kedvelem. Első számú kedvencem, példaképem Nagybandó András, akire főleg stílusa miatt tekintek fel. A humorérzékem roppant fontos emberi tulajdonságnak tartom. Nem hiába számít nagyon lesújtó véleménynek, ha valakire azt mondjuk: ennek az alaknak nincs egy cseppnyi humorérzéke sem! Nélküle pedig az ember nem tud kellő távolságot tartani, és az a veszély fenyegeti, hogy a hétköznapi problémái óriásivá nőnek a szemében, és eluralkodnak felette.

TILLINGER GABRIELLA zentai középiskolás, második éve jár az informatikai szakra:

– Nem vagyok tagja iskolánk önképzőköreinek, tanárnőnk azonban még szeptemberben, majd pedig a második félév kezdetén is emlékeztetett bennünket arra, hogy az idén is lesz, KMV, tehát idejében kezdjük meg a felkészülést. Az idén is prózamondással próbálkoztam, ugyanis amatőr színész vagyok, már általános iskolás korom óta vonzanak azok a bizonyos életet jelentő deszkák, a közönség előtt való szereplés. Noha most veszek részt másodszor a KMV-n, mégis úgy tartom, nincs meg hozzá a kellő alapom, hogy bíráljam vagy dicsérjem a szervezők munkáját. Első ízben maradtam a döntő három napján át Becsén, és az a benyomásom, hogy a vetélkedő házigazdáinak és a résztvevőknek mások az elképzelései, az elvárásai. Mi, fiatalok szeretnénk minél több időt együtt tölteni, hogy ismerkedhessünk és elbeszélgethessünk egymással. A szervezők viszont erre a célra nem biztosítottak egy termet: ők úgy tartják, hogy a táncház és az irodalmi est megfelelő alkalom volt arra, hogy a résztvevő középiskolások társasági életet éljenek. De hát hogyan lehet beszélgetni egy táncházban, vagy egy irodalmi esten? Az sem nevezhető ideális megoldásnak, hogy ennyire kötve vagyunk a bennünket vendégül látó családok fiatal tagjaihoz. Röviden: kapuzárásra nekünk is meg kell jelennünk. Így aztán nem csoda, ha a Becsére érkező versenyzők házibulikat hoznak össze. Annál meglepőbb viszont, hogy a döntőt követő kerekasztal-beszélgetésen ez a felnőtteknek annyi gondot okozott. Szerintem teljesen természetes, hogy szabadulni igyekezzünk a szigorúbban megszabott keretek közül, és a minél kevesebb kötöttséget keressük.

A KMV FÉNY-ÁRNY OLDALA

Bori Imre:

– A vetélkedő indulásakor, az első években a bírálóbizottság elnöke voltam. Fejlődésről nem lehet beszélni. Minden két-három évben újra születik ez a vetélkedő. Új diákok jönnek, csak a kísérő tanárok állandóak. Örömmel láttam, hogy az íráskészségük az most is megvan. Ebben az évben talán nem a versek, hanem az elbeszélések voltak kiemelkedők és a humoreszkek. Egyik évben jobb költők jelentkeznek, a másik évben pedig jobb prózáírók. Nem lehet mindig jobb és jobb, csak más és más. Ami a vetélkedő versenyjellegét illeti, ennyi kell, ami jó, azon nem kell változtatni. Ha 25 évig jó volt, akkor a következő huszonötben is illene, hogy jó legyen. Ezek nem olimpiai bajnokságok. Enyhén versenyezni, végighallgatni, megtapsolni egymást, egy kicsit irigykedni és ez elég.

Bordás Győző:

– Az elmúlt huszonöt évben több-kevesebb rendszerességgel követtem figyelemmel a KMV-t. Színvonalban az idejéig sem maradt le az előzőektől. Sőt a novella és a kritika műfajában előrelépés tapasztalható. Talán az is fontos, hogy most már nemcsak könyvekről hallunk kritikát, hanem színikritikát, zenei bírálatot is. Ami arról tanúskodik, hogy mindenre kiterjed a

középiskolások figyelme. Ennek a vetélkedőnek a profilja kialakult, nem túl sokat kellene változtatni rajta.

– **Készülőben van egy könyv a KMV-ről.**

– Huszonöt év után ez a vetélkedő megérdemelné, hogy egy almanach, egy évkönyv formájában elmondjuk mindazt, ami eddig történt. A jövő évi vetélkedőre már készen lesz.

Hamal Abdel Latif:

– A színvonal stagnál már egy pár éve, laposodik a dolog. Mindenki csak siránkozik. Attól tartok, ha ez nem lett volna évforduló, akkor a szervezők listájára sem sorakoztak volna fel sokan. Kissé színház ez a dolog. Ami a szervezést illeti, az újvidéki körzeti versenyt láttam, és ha nincs néhány lelkes ember, akkor nem történt volna az égvilágon semmi.

– **Mit kellene másként csinálni?**

– Elsősorban előbb kezdeni a szervezést, másodsorban a tanárok dolgozatot íratnak a gyerekekkel, akkor abból kiválasztanak egyet-kettőt. Művi a dolog. Az energia, a tennivágyás megvan, de ezt valahogy irányítani kell. Minden lehetőséget megadni, és itt nem anyagiakról van szó, az minimális.

Varnyú Ilona:

– A 25. vetélkedő szervezőbizottságának az elnöke voltam. Körlevelet intéztünk

munkaszervezetekhez, intézményekhez, iparosokhoz és magánszemélyekhez is. Vajdaság szinte minden városába és külföldre is. Így sikeredett aztán a sok könyvcsomag. Támogatást kaptunk a művelődési egyesületektől, a különböző kiadóktól, a budapesti Széchényi Könyvtártól, az Országos Művelődési-Oktatásügyi Minisztériumtól. Végre tudnak rólunk határainkon túl is. Kezd ez a vetélkedő felnőtté válni, igaz 25 éves, valamivel korábban kellett volna nagykorúsítani. Még mindig nem intézményesített, létre kellene hozni a vetélkedő alapítványát, amelyet az idén már megalapoztunk. Nagyon örültünk, hogy itt voltak Baranyából a középiskolások lelkes tanárukkal, Kasza Árpáddal. Bori tanár úr is eljött és itt volt Becse szülőtte, Pap József költő is. Szomorú viszont, hogy az idén a körzetek leszűkültek, Kanizsa körzetéből egy versenyző sem jött, Dél-Bánátról visszajelzést sem kaptunk és a meghívásra Muravidékről sem jelentkeztek.

Vass Borsódi Borbála:

– A becsei vetélkedő elődöntőjének szervezője vagyok már évek óta. Az otthoni szervezés az idén is idejében megindult, sok munkával járt. A másodikosokat és a természettudományi tagozat harmadik osztályát kell kiemelni: igazán kivették részüket a munkából. Szinte minden műfajban kipróbálták tudásukat. Színházat csináltak. Temerinben is jártak citerásaink, valamint fúvós hangszereken is játszottak, szép eredménnyel. Az otthoni elődöntő bírálóbizottsága igen szigorú volt. Véleményem szerint minden helyet ki kell használni, és akit csak lehet, továbbküldeni. A riporttal kapcsolatban is voltak viták. Örülök, hogy kiálltam mellette mint szervező tanár.

– **Sikerült mindent megvalósítani?**

– Igen. Talán először a hosszú évek során. És a legfőbb, az anyagiak is valahogy összeálltak. Eredményes volt az idei vetélkedő. Jó volna ezt a színvonalat tartani a diákok érdekében és mindannyiunk létezéséért.

Káló Béla (Szabadka, Fémipari-Villamossági Szakközépiskola). A szavalás kategóriájában I. díjat kapott.

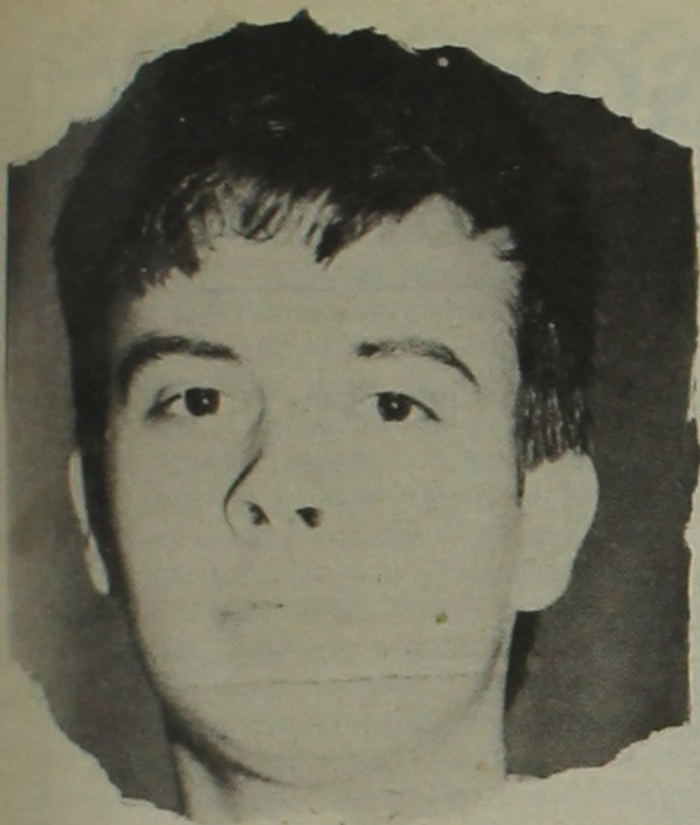
– Három évvel ezelőtt léptem fel a színvonalon a vetélkedőn prózával. Akkor első lettem. Azóta aktívan dolgozom, a színvonalon is részt vettem. Az idén nyertünk a Gömblakók című előadással. Itt pedig Nagy László Medvezsoltárjával léptem föl.

– **Sok mindennel foglalkozol, versmondással, színészkedéssel. Lesz folytatás?**

– Igen. Valamikor öt évvel ezelőtt föltettek a színpadra, és szöveget kellett mondanom. Az volt a legelső mondatom, és azóta állandóan dolgozom. Szeretettel és szívvel csinálom.

– **Milyen a légkör az idei KMV-n?**

– Nagyon jó, főleg amióta új rendezvényeket csinálnak. Gondolok itt a rock-koncertre, az irodalmi estre és a táncszóra.

Pastyk Endre (Újvidék, Svetozar Marković Gimnázium) humoreszkjéért I. díjat kapott:

– Másodszor vagyok a KMV-n, szűkébb írásokat hallhattunk, mint tavaly, nagyon tetszett a második díjas írás. Én neki ítéltem volna oda az első helyet. Ebben a kategóriában mi ketten voltunk azok, akik megütöttük a színvonalat. Nem akarok senkit se megsérteni, de a többiek igazán csak alul maradtak. Nem voltak attraktívak. Próbálkoztam már humoreszkkal, ezután is fogok majd írni, de nem ezzel akarok foglalkozni. Történelem szakra iratkozok.

– **Min változtatnál a jövőben?**

– Megszüntetném ezt a hosszú felolvasást, a végighallgatása már az unalom határát súrolja. A zsűritől pedig részletesebb elemzést is kaphatnánk. A díjkiosztást sem kellene másnapra halasztani, ideahatnák a verseny napján is.

Szatmári Sándoré a III. díj a vers műfajában.

– A topolyai Testvériség-egység Gimnáziumból jöttem.

Régóta foglalkozom versírással. Nem komolyan, csak úgy hobbiból. Magam

sem tudom. Elkezdtem, most meg már jönnek maguktól. Általában hangulati versek, a tudatalatti kivetítődése akkor, amikor nem vagyok észnél, akkor szoktam írni. A külvilág benyomásait, a lelki rezdüléseket. Weöres Sándort kedvelem.

Herbut Ildikó riportja érdemelte ki az első helyet:

– A topolyai Testvériség-egység Gimnázium tanulója vagyok, nem számítottam díjra. Nagyon örülök, arra ösztönöz, hogy tovább csináljam.

– **Előző években szerepeltél-e valamivel a KMV-n?**

– Eddig mindig novellával próbálkoztam, de nem jutottam tovább az iskolabajnokságról. Vass Borbála tanárnő segített, és köszönettel tartozom Harkai Imrének, ő volt a riportalanyom. Szeretem Topolyát, úgy érzem, szükség volt arra, hogy valaki egy ilyen riportot írjon. A szándékom az volt, hogy egy harmonikusabb városkép alakuljon ki, hogy jobb legyen a városrendezés. Egy kisváros építészeti múltjáról írtam.

– **Hogy érzed Magad?**

– Először vagyok itt Becsén mint versenyző, a társaság jó, jól érzem magam.

Jáger Attila versmondásért különdíjat kapott:

– A becsei gimnázium önképzőköreinek a tagja vagyok. Versmondással léptem föl, Kövesdi Károly Elégiáját mondtam el. Ötödik helyezést értem el, különdíjat kaptam; előző években is szerepeltem, tavaly a riportommal második lettem. Ami a vetélkedőt illeti, én meg vagyok elégedve mindennel. A szervezésről nem szeretnék beszélni, mivel én a szervezők közé tartozom. Egyesek viselkedése kissé idegesített, de ez nem okozott különösebb bonyodalmakat.

– **Titkolt hobbid?**

– Zenével is foglalkozom, a Nirvána együttesel léptem fel.

Györfly Zoltán

Általános kérdések: Honnan? Bezdánból. Melyik iskola? Petrović Gimnázium, Zombor. Hányad éves? Negyedikes. Természettudományi-matematikai szakra járok. Kémiából fogok diplomálni. Sűket témám van, az üvegyártás. Na jó. Komolyan.

– **A színművészeti vetélkedőn is ott voltál.**

– Három éve foglalkozom színművészettel, egyrészt családi hagyomány, másrészt tetszik ez a dolog. Saját színházat csinálunk, kísérleti színpadot. Szerezünk pénzt, helyiséget, mindent. Nem akarjuk abbahagyni. Jó, hogy most nyertünk egy-két díjat. Bizonyítottuk, hogy valamit érünk.

– **Mondtad, hogy nem kaptok segítséget. Már ami a szakmai dolgokat illeti.**

– Igaz. Pénzbeli segítséget kapunk, de az nem elég, ha nincs szakmai segítség. Szerencsére itt vannak a szabadkaiak, akikkel már egy éve együttműködünk. Nyáron talán csinálunk egy közös színművészeti táborot Bezdánban, közös előadásokkal.

– **A verskategória győztese vagy... stb. stb. Mit jelent neked ez a díj?**

– Sokat, mert már itt vagyok ösödök óta, aztán még soha a büdös életben nem nyertem egyetlen díjat sem. Az idén meg rögton ötöt. Úgyhogy egy évben pótoltam azt a négyet, amíg itt voltam. Erősebbik oldalam a vers, de eddig minden irodalmi dí-

jamat prózáért kaptam. Irózatosan gyöngének tartom a prózámat. Nem szeretek beszélni a verseimről, azokat el kell olvasni. Fogja föl mindenki úgy, ahogy gondolja, mint a színművészetben. Általában ciklusokat írok. Tegnap buli volt. Nem voltak bulin? Ekkora bulit csináltunk a Tiszaparton. Nagyon jó volt.

– **Táncházban voltatok?**

– Voltunk ott is. Szeretem a táncházat.

– **Most kezd a táncház népszerű lenni, a fiatalok nem nagyon hallgatják ezt a zenét.**

– Ahhoz képest rengetegen voltunk, tele volt a táncház, mindenki jól érezte ma-

gát. Kivéve néhány megrögzött alakot.

– **Néhányan hullahangulatról beszéltek...**

– Az ideai vetélkedő hangulata jobb volt, mint a tavalyi és a tavalyelőtti. Nyolcvannyolctól esett a színvonala. Most egy picit két emelkedett. Egy picit. Ennyit. „-“

– **Mit csinálnátok másképp, min változtatnátok?**

– Más kategóriákat állítanánk föl. A tanulmány az nem kritika. Egy magyar királyról szóló tanulmányt nem tehetünk egy színikritika mellé. A szervezésen kellene javítani. Komolyabban kellene felfogni a dolgokat, lassan már iskolai vetélkedőre kezd hasonlítani a KMV.

GYÖRFFY ZOLTÁN: MARGÓVERSEK

ZOMBORI DIÁK

(OLVASÓNAPLÓ HELYETT)

ELSŐ DÍJAS VERSEI

HALOTT ÁLMOK TÁRSASÁGA

1.

A sötétség mozdulatlansága félelmetes
És hideg mindeneke előtt

Néha gyufát gyújtok és összemérem a csillagokkal

Talán mert mindnyájan azt hisszük
Véletlenül ide zuhant meteorok vagyunk

Talán a becsapódás=a születéssel

2.

Gurgulázom kifelé a szavakat
Porba hajítom újszülöttem
Nem sírnak
Mégis fojtogatnak

De nem rebben meg körülöttem
Az unalom

3.

Talpam alatt is én vagyok
Egy igen piciny ám eleven darabom

Napfényből szakított
Búsuló másik Énem

Felnéz és utálkozva köp egyet

Aztán továbblépünk

4.

Elállt a fény
Az utcák eltűntek a lépésekben
A csüggedt ajkak nem nyíltak szóra

Mindennapossá vált a tény

A füst belénk maródik miközben
Saját fejünket tapossuk szét

HALOTT ÁLMOK TÁRSASÁGA

Távol vagy
Távolabb mint önmagam

Talán már ott ahol
Elnémulnak a fénynyalábok

És mégis
Szimatolnak már a sakálok

TILTOTT SZERELEM

(william shakespeare AZ VAGY NEKEM c. versének margójára)

az vagy nekem az mint
tavaszi zápor meg még nem
is az a pillanat gyönyöre
nekem a zápor fűszere
csupa fény lopott idő
de csupán néha azt ha
nincs amit könnyeken át
összekulcsolt térdekkel, ahogy
lassan óvatosan megnyílnak
bíborvirág: az vagy nekem

HÁZASSÁG

(austin clark HÁZASSÁG c. versének margójára)

mondd: önmegtartóztatás
szétolvad mint a szerelem
és hiába sápadoznak
mégis elosonsz ha érzed
a bűn valami rettenthetetlen
szerelem-nélküliség
napba röppenő eunuch
vágyalom avagy gyűlölet-halál
pásztoróra semmi más
mondd: önmegtartóztatás

VITRACURQUE CIRCEN

(louis macneice CIRCE c. versének margójára)

a gyöngyöző festett háj-üvegen
át meddő látomás: valahova
– visszhangba – gyorsan elrebeg
néhány titkot hagy csupán maga
után megfejthetetlen álmokat
kristályragyogású kétségbeesést
és menekül szüntelen pedig
tudja: ez a dermesztő kopár
déliab a szerelem lehelete

AZT MONDJÁK: SZÉGYEN

(oliver goldsmith STRÓFÁK A NŐRŐL c. versének margójára)

dobj leplet a gyalázatra
a haláloddal megbánást keltesz
mondod – zsákutcát szól szavad
ne hallgass az erkölcs hamis
csőszeire – vénleányok kik
már nem véthetnek ellene
a szégyened viseld büszkén
emelt fővel s ha pletykájuk
hozzád elér: két füled van
neked nem ők mutatják az utat
– te a szerelem gyermekét hordozod

A bezdániak

EGY ASSZONY A MÚLT SZÁZADBÓL

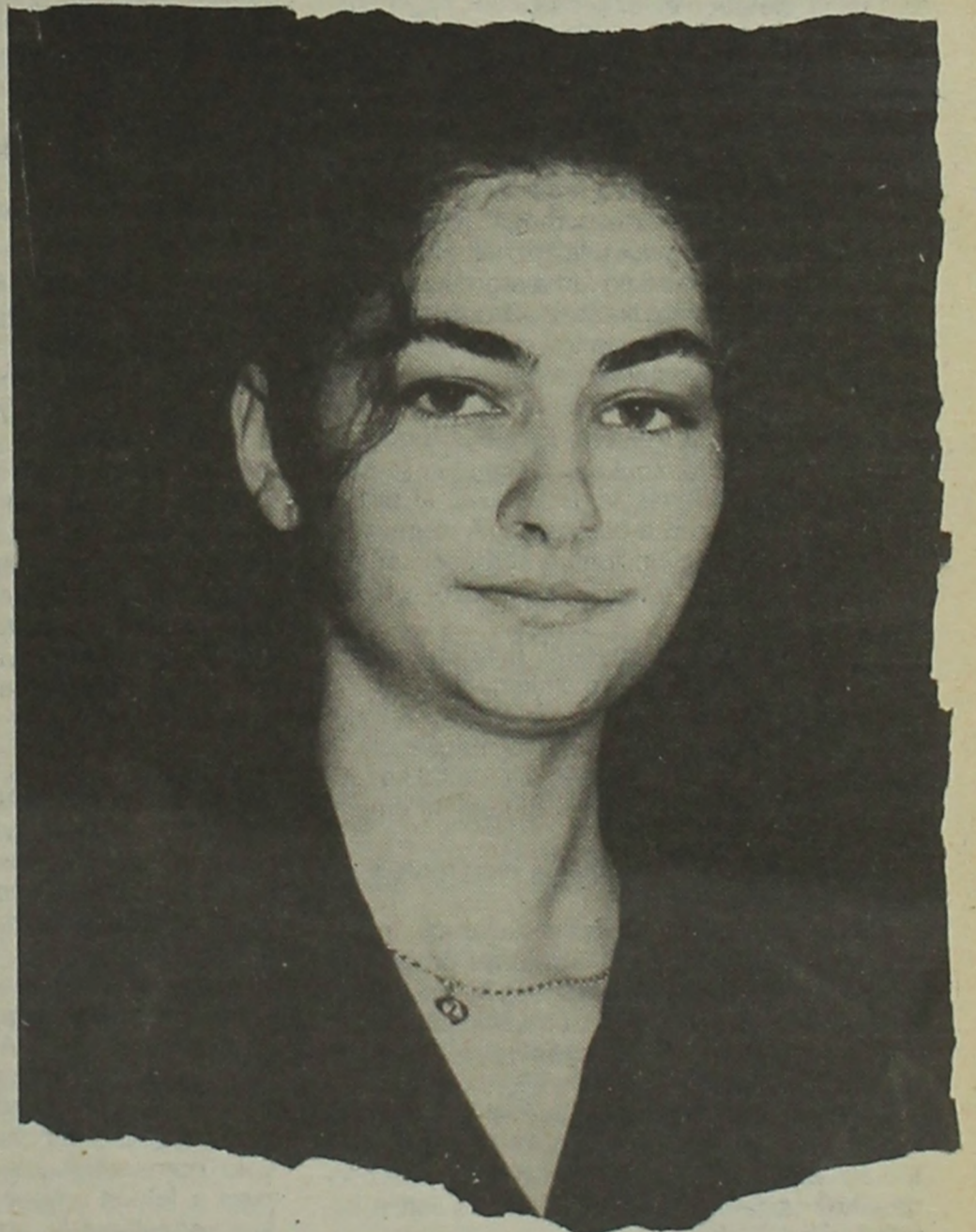
Ahogy kilépek az utcára, egy feketekendős nénikét látok kitar-
tóan csöngetni a szomszéd ház ajtaján. – Csókolom – köszönök.
Felvillanó örömmosollyal üdvözl, és kihasználva a jó alkalmat,
megkérdezi: – Erikám, nem láttad az Ibolyákat? – Nem – fele-
lem, és mivel van időm, behívom hozzánk, ne álldogáljon odakinn
a hidegben. Ahogy belép a házba, máris mesélni kezd. Abban a
faluvégi házban lakik, ahol még a régi sifony és nagyágyak a
díszei a nagy szobának. És az idős emberek módjára hálából a jó
szóért – mesél, mesél... Kilencvennégy éves, bot nélkül jár, még
maga söprj el a havat a járdáról. Neheztel is az időjárásra, mert
már betervezte a veteményezést, de így, a korai munkának hala-
dékot kell adni. Megkér, hogy menjek csak el hozzá, majd meg-
mutatja a régi, féltve őrzött családi fényképeket. Elfogadom a
meghívást, hisz így megtudhatok egyet-mást a századforduló
emlékezetes eseményeiről. Régi és új fölvételek kerülnek az asz-
tatra. Az egyikén a néni látható fodros, fűzős ruhában, félcipőben.
Szombaton papucsban, vasárnap csizmában jártak a legények a
lányokhoz, meséli huncut mosollyal. Amikor ő megszületett, már
állt a kastély, megvolt a vasútállomás, a dohány-beváltó, a nagy-
iskola, szélmalom, amely javában örölte a falu népének búzáját.
Gyerekkorában építették a nagypincét is, és ekkor használtak
először a birtokon gőzekét. Emlékezetes eseményként a temp-
lomtorony leégése jut eszébe. Az oldalsó ajtón menekültek ki az
emberek. Hullottak az üszkös gerendák, lészuhantak a harangok.
A háború idején is ledobálták a harangokat, amelyek annyira be-
lesüppedtek a földbe, hogy gőzgéppel kellett őket kihúzni. A to-
ronytűz után hosszú ideig néma volt a falu, de egyik délután,
ahogy a libákat őrizte, ismét MEGKONDULT a nagy harang,
amely olyan szépnék tűnt, hogy szemeiben könnycsepp jelent
meg. Három férfi húzta fel a harangokat, és poharat ürítettek a si-
keres munkára, majd a poharakat ledobálták a toronyból, ám az
egyik pohár épen maradt: A falubeliek sokáig babonás félelem-
mel tanakodtak azon, hogy milyen jel lehet az össze nem tört po-
hár. Franciska néni arcáról hirtelen eltűnik a kedves mosoly, he-
lyette szomorúan néz rám és arról kezd mesélni, hogy korán ár-

vaságra jutott. Anyja, Puskás Teréz, szülés közben meghalt, ap-
ja, Fábrik Antal, zenész volt. Korponaival, Lipóttal és Péterrel ze-
nétek a Siha-féle kocsmában. Nem volt, aki ügyeljen rá, így a ze-
nészek körül libegett, táncolt, még el nem álmosodott. Nemsoká-
ra apja is meghalt. Csehák György és Ceglédi Etel fogadták örök-
be. Szigorúan nevelték. A délutáni bálból, mire a járásról haza-
hajtották a teheneket, neki is otthon kellett lennie. Később már a
vőlegénye, Zsoldos József, a nagy bálba is kikérte. Tizenegy
óraig volt szabad elmaradnia, pedig akkor volt a legjava a táncnak.
Nemsokára Zsoldos feleségül vette. Ők nem álltak rosszul, de
dolgozni is kellett. Dolgozott a dohány-beváltóban, nagypincében
meg a határban is. Korán mentek munkába, és későn jöttek haza.
A gyerekei még aludtak, amikor ők elindultak, és mély álomba
merültek már, mire hazaértek. Ettek, amit találtak. Ez volt élete
legnehezebb időszaka. Most nem kap nyugdíjat, mert nem tudta
összeszedni munkás éveit, a második férjével, Isidorral meg nem
esküdött meg, így hát a nyugdíjtól is elesett. Szerencsére, sosem
volt fekvő beteg, enni, aludni és dolgozni bír, a ház körül is min-
dent elvégez. Jól lát, és hall. Mikor az asztalra rakja a „kőti pitét”,
már újból mosolyog. Falatozunk a finom kalácsból. Mindig jó ét-
vágya volt, mondja, és így néha éjszaka is felkel faltozni.

Tovább nézegetjük a képeket, melyeken már ükunokákat tart
az ölében. Mellette ül egyik lánya, Rozália, unokája, Mária, déd-
unokája, Ibolya pedig a pamlagon foglal helyet.

Sokáig mesél még a régi időkről, és én csodálattal hallgatom.
Mellettem ül egy ember, aki olyan dolgokat élt meg, amilyenekről
nekem még mesélni sem szoktak.

CSÁNYI Erika, Csóka

Varga Izabella, a becsei gimnázium harmadéves tanulóival
a szavalás kategóriájában osztotta az I. díjat Káló Bélával:

– Az ideai versenyen is, mint az eddigieken, szavalással
vettem részt. Kövesdi Károly erdélyi származású költő ver-
sét szavaltam. A címe: A puhatestűek csöndje. Öszinten
szólva erre készültem három éve. És az elmúlt két vetélke-
dón második helyezett lettem. Ez volt a célom, vágyam, „ál-
mom”, hogy első legyek. Ez volt a kihívás, és most nyugodt
vagyok, kiürültem. A következő hét végén megyek Győrbe,
majd Oroszfaluba, Kikindára, ez mind szavalóverseny.

„Úgy viselkedünk, mintha örökéletűek lennénk, ahogy ezt hitték a Beatles fénykorában is, nem igaz? Úgy értem, vajon ki gondolta volna azt, hogy egy napon a mi életünk is véget ér?”

Paul McCartney

Európában nagy teret hódít a keleti kultúra és vallás. Ám nemcsak a vallásról van szó, hanem a lélekvándorlásról, az alternatív csoportok tevékenységéről, amelyek „elsődleges” célja az emberek megsegítése. A bioenergia, radiosztézia, hiromantia, kiromatika, asztrológia, agykontroll sokszor keresztezi az orvosok és pszichológusok munkáját.

Galambos Rózsa asztrológiával foglalkozik:

– 1985-óta figyelem a bolygók állását és hírek abban, hogy ezek elhelyezkedése hatással van az emberek viselkedésére, sorsára...

– Horoszkópkészítés mellett a reinkarnáció tanulmányozásával is foglalkozik. Mit mondana erről?

– Az emberek „visszavezethetők” a múltba, az előző életeikbe. Az ismertebb módszerek közé tartozik a San Diego-i (Kalifornia) Bryan Jameison idők fedésének technikája. Ebben a folyamatban a regresszióban levő személy tudatában van a jelennek, ám ugyanakkor a mai személyisége fedi a múlt életében létezett személyiségét is.

Zágrábban dr. Jan Eric Sigdell szemináriumán a reinkarnáció és a Karma törvényeit alkalmaztuk. A Karma egyik alapelve, hogy minden lélek (ill. egyén) szabad akarattal rendelkezik. Ez a törvény teszi lehetővé a léleknek, hogy amit egyik előző inkarnációjában kiérdemelt, azt egy másik életében élvezhesse.

– A Karmának az elve – Segíts meg másokat, jutalmat kapsz majd érte a másvilágon (a mennyekben)?

– Igen. A Karma fellelhető bizonyos fokig és megfelelő formában az összes létező vallásnál, de nem a jutalmazás és a büntetés a célja, hanem a tudatalatti fejlesztése, megtisztítása.

– Az emberek hogyan találkoznak előző személyiségükkel, és meddig tart a regresszió?

– A regresszió leginkább 2–3 óra hosszú tart, és ez alatt az idő alatt a médium fekszik, szemét letakarjuk, hogy ne zavarja a fény. Az illetőnek szeme előtt képek jelennek meg. A regresszió kezdetén a Felsőbb Én segít, hogy eljussunk az előző életünkbe. A Felsőbb Énnek, Istennel vagy Allahal, vagy Sivával, ki minek nevezi, nagyon szép a találkozás. A regresszió folyamán csak nagyon fontos kérdésekkel fordulhatunk hozzá, s ezekre legtöbbször választ is kapunk...

– Miért nem tudjuk egyedül, minden beavatkozás nélkül felidézni előző életeinket?...

– Mert nincsenek tudatos emlékeink! A tudatos agyműködés a test halálával megszűnik, s minden egyes új élet, teljesen új tudattal kezdődik! Csak a Felsőbb Én és a tudatalatti emlékszik vissza...

– Milyen problémák oldhatók meg regresszió alkalmazásával?

– A regresszióval negatív hajlamok, rossz szokások kiküszöbölését, szexuális problémák rendezését és rengeteg betegség megszűnését érhetjük el. Az emberek között szinte állandóan létező nézeteltérések enyhítésére, megszüntetésére is alkalmazható.

A hippik könyvek segítségével végezték a regressziót, és a felszabaduló energiát nem tudták lekötöni... Ez sok esetben az agy károsodásához vezetett. Elmezavar, téboly lett a következménye...

– Az emberek hisznek a reinkarnációban?

– Nem mindenki! Sokan nevetnek a dologon, de ez engem nem sért. Én is nevetek, csak – őrajtuk... Az az elvem: ők még nem elég érettek, még fejletlenek, hogy ezt elhiggyék. Talán majd egy másik életükben.

Hogyan vélekedik a biológus? Loncsár Gabriella biológusainak mondja:

– Kialakulhat az embernél egy olyan képesség, amelyet a tudomány még nem ismer. Az energiaforrásokat meg lehet figyelni különböző

műszerekkel. Vannak azonban olyan energia- és anyagforma-változások, amelyeket nem tudunk bizonyítani. Az újabb genetikai vizsgálatok folyamán felfedezték, hogy az ember örökletes anyagában léteznek idegen sejtekből eredő információk, amelyek bizonyos tulajdonságokká válhatnak. Betegségeket okoznak vagy emberi fajra nem jellemző, új képességeket fejlesztenek ki, illetve erősítenek fel. Léteznek ellenőrizhetetlen energiaforrások, amelyek a test halála után is fennmaradnak.

Lajkó Nándor matematikus, horoszkópkészítő:

– Azzal kezdem, hogy nem hiszek benne! Nincs ebben semmi boszorkányság! A horoszkóp egyenlő az időképpel. Azt a képet mutatja meg mindenkinek, amilyen a világmindenség volt az illető születése pillanatában.

A szocialista ideológia a horoszkópot áltudománynak kiáltotta ki, és a vallással együtt üldözte. A csillagjósok élete azonban sohasem volt jobb. Ám a XX. században változtak a vélemények, ma már butaság sötét középkorról beszélni. Belátták, hogy a kvázitudománynak nem kell feltétlenül szembeszállnia a tudománnyal. Az áltudomány szándékai között meg kell látni a humanizmust is!

A horoszkópos hiedelemmel ellentétes annak az alternatív csoportnak a munkája, amelyik azt vallja: Az agykontrollal önbizalmunk szárnyat kap, a memória hihetetlen mértékben javul, gyorsabban és hatékonyabban tanulhatunk, kiegyensúlyozottabbak, optimistábbak és energikusabbak leszünk, elsajátíthatjuk az öngyógyítást és a pszichikus gyógyítást... Ezekről beszélgettem el Lakatos Vidorral, aki lelkes híve az agykontrollnak:

– Az embereknek, mielőtt bármit is elkészítenének, már van elképzelésük arról, amit majd létrehozhatnak a fizikai világban. Ezen a tényen alapszik az agykontroll. Az a célja, hogy az embert megtanítsa az agy racionális kihasználására. A számítások szerint a földön élő emberek 90%-ka átlagember és a maradék 10% csak zseni. Ilyen teljes zseninek tekintették pl. Nikola Teslát és Mozartot is... Ők elképzeléseik alapján alkottak. Erős képzelőerejük volt, mindent láttak a legapróbb részletekig. José Silva, az agykontroll megalapítója azt mondta:

„Az átlagember olyan, mint egy egy lábú táncos, a zseni viszont mind a két lábát felhasználja tánc közben!”

Mi agyunk jobb felét is kifejlesztjük, hogy „két lábon táncolókká” váljunk. Ez a gondolatok, a gondolkodás szabályozásával történik. Ugyanis mi, emberek hajlamosak vagyunk a rossz, a negatív gondolatok végrehajtására is. Ezért az agykontroll első feladata nagytakarítást végezni a gondolatok között. Ez abból áll, hogy szintünkre érve kiválogatjuk a nem megfelelő gondolatokat. „Beszuggeraljuk” önmagunknak, hogy minden jó... A jó, a szép gondolatokat csak akkor sikerül megvalósítani, ha elképzeljük, és nagyon hiszünk bennük... Mindenekelőtt meditálni tanulunk meg. Ez az α szintre való bemenetelt jelenti. Oda azért megyünk, mert a felnőtt ember már elvesztette fantasztikus képzelőerejét, amit α szinten 7–14 évesen birtokolt, s most β szinten a reális dolgok között él. Az agykontroll tehát a felnőtteket megtaníttja visszatérni bizonyos időközökben újra az α szintre. Ez a szint számunkra kikapcsolódást is eredményez.

– Ezek szerint az agykontroll az agyunk teljes kapacitását próbálja kifejleszteni?

– Igen. Az agy szabályozásával, teljes kihasználásával sok mindent elérhetünk. Amióta aktívan medítálok, javult a látásom és az emlékezőtehetségem.

– Milyen a kapcsolat az agykontroll és az orvostudomány között?

– Szoros. A tanfolyamot is orvos tartotta. Az agykontroll álláspontja az, hogy itt nem nélkülözhető az orvostudomány. Mi nem mellőzhetjük az orvosokat, mert pszichikusan gyógyítunk, hanem segítjük őket munkájukban. Főleg a pszichológia területén alkalmazzák. Az ilyen betegek gyógyulási ideje fantasztikusan lerövidül. Azonban biztosan léteznek orvosok, akiknek más a véleménye, de általában az ilyenek vannak később a leglelkesebb pártfogóivá ennek a technikának...

Felkerestem Pósa László plébánost is... Mi a véleménye a katolikus papnak az alternatív csoportokról?

– Az emberek között mindig az összefogás hozza létre a haladást. A párbeszéd kötődik ehhez. Meghallgatni mindenki véleményét, és tiszteletben tartani azt, még ha különbözik is a miénktől. Az igazság olyan, mint a gyémánt, amelynek sok csiszolt oldala van, s ezeket az egyéni, illetve csoportos vélemények összeegyeztetésével rakhatjuk össze. Ezért van szükség az alternatív csoportokra is. Egy csoport se lehet egyedüli birtokosa az igazságnak. Mindegyik csak egy részt képviselhet. Szükség van minél több alternatív csoportra, mert így több embert hagyunk szóhoz jutni, több véleményt, nézetet hallhatunk és annál több csiszolt felülete lehet az igazság gyémántjának.

A reinkarnáció ellentétben áll a Biblia tanításával. Legjobban a kereszténység cáfolja, vonja kétségbe létezését. A Biblia szerint minden emberi lélek Istennek külön teremtménye, amelynek halál után eldől az örök sorsa. A lélek nem tér vissza többé az emberi testbe! A személyes véleményem, hogy a reinkarnáció egy következetesen végig nem gondolt elmélet! A lélek nem vendég az emberi testben, hanem az egész lénynek az összefogó és éltető eleme.

Az alternatív csoportok az embereket általában károsan befolyásolják, mert önmaguk felé fordítják, és a múlt elemzésére ösztönzik őket. Az ember viszont csak akkor boldog lény, ha nem magával foglalkozik, hanem másokkal, és nem a múlt, hanem a jelen és a jövő felé fordul, amelyet kezébe kell vennie, hogy saját és embertársai sorsát alakíthassa, mivel az ember társas lény!!!

Körkérdést intéztem különböző korú emberekhez. Érdekes válaszokat kaptam. Az emberek 70%-a kíváncsi az előző életében történetekre! Ám a reinkarnációt csak 45%-uk veszi komolyan. A horoszkópnak kevesen hisznek, mindössze 25%. Az ember tehetségében, akaratában, kitartásában bízva, 60%-uk hisz az agykontrollban.

Sokan reálisan nézik a reinkarnációval kapcsolatos dolgokat:

„Valamilyen varázsló, jós tud állítólag múltat olvasni. Ez kisgyerekeknek való mese! Nem tudom elképzelni, hogy valaki elhiszi, hogy az előbbi életében király, vagy valamilyen állat, pl. tetű volt. Ebben csak olyanok hihetnek, akik jelenkori életükkel nagyon elégedetlenek lehetnek.”

Vannak azonban ilyen vélemények is:

„A lélek nem veszhet el!”

Azonban:

„Az ember egyszer él, meghal és vége!”

Az emberek tudják mit akarnak. Tudják, merre kell fordulniuk céljaik teljesítéséért. Életük véges. Éljük úgy, hogy legyen értelme, hogy e világi életünk érjen is valamit. Alkossunk maradandót!

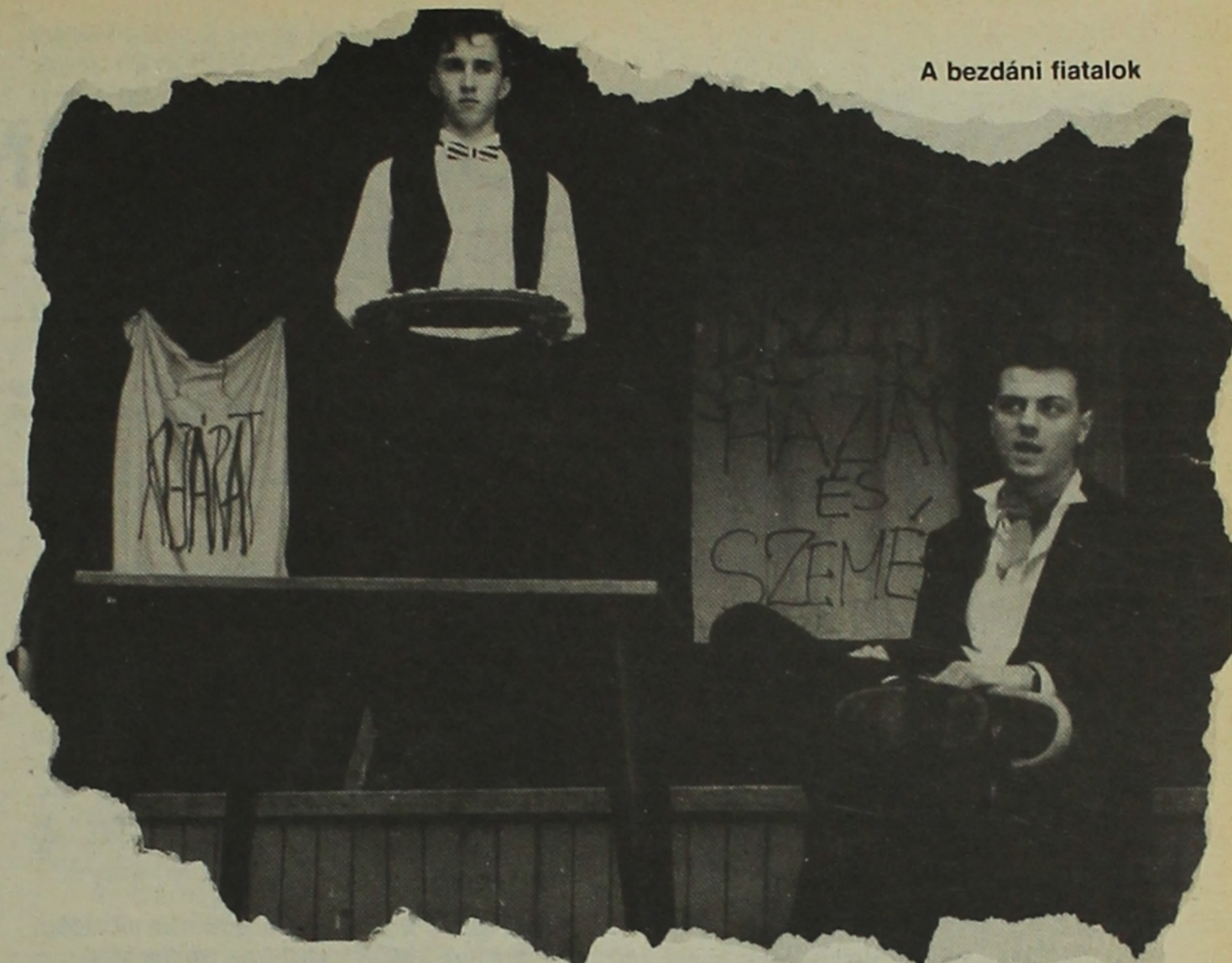
„Amikor te születted, mindenki nevetett, csak te sírtál. Él úgy, hogy mindenki sírjon, amikor elhagyod e világot, csak te neved!”

Szai Baba szavai

BECSEI MÓNKA? Becse (II. díjas riport)

GONDOLATOK A MODERN DRÁMÁRÓL

A bezdáni fiatalok

A modern dráma és a modern színház említésekor automatikusan Brechtre asszociálunk. Azonban ezen irányzat megjelenését nem lehet közvetlenül az ő munkásságához kötni. Ugyanis ezek a törekvések fellelhetők már száz évvel ezelőtt, sőt gyökerei már a középkorban is megtalálhatók. Az ősi távol-keleti színházról a *commedia dell'arte*n, Shakespeare-n keresztül, Ibsenig, Brechtig nyomon követhető a dráma és a színház fejlődése.

A kínai színház központjában mindig a színész játéka állt. A színpad egyszerű volt, díszletek nélkül, az illúziókeltés a színész játékaival történt. Mozdulataik gazdagsága, kétezer éves hagyományokból táplálkozott. Főleg harci lépésekből, jelenetekből épült fel a cselekmény, valamint nagy szerepe volt az improvizációnak is. Maszkokban játszottak. A kínai színház elsődleges célja a tanítás volt, nem a szórakoztatás, ezzel magyarázható az előadások hosszúsága is.

A *commedia dell'arte* társulata tanult, hivatásos színészekből állt. Játékuk főként improvizációból épült egy bizonyos témára, illetve szövegre.

Shakespeare, a klasszikus drámaíró, aki már megengedte, hogy színésze teljes egészében átadja magát a szerepének, s e szabadság birtoklásával jelenítsen meg királyt, bohócot, nemes, kocsmáros, s hogy improvizálással teremtsen kapcsolatot a közönséggel.

Igy jutottunk el Ibsenig, aki először szakít a klasszikus dráma felépítésével, teljes egészében azonban erre képtelen, mert megtalálhatók még nála a dráma legalapvetőbb elemei: a párbeszéd, az ellentétes világok, felfogások, ideológiák közötti összeütközés, valamint a katarzis, természetesen módosult formában. Amíg a klasszikus drámában a katarzis megtisztulást, elszánást jelent, világrengető dolgok elvégzésére készítet, a modern dráma gondolatokat ébreszt.

Ezt az utat folytatta Bertolt Brecht. Szakít a hagyományos dramaturgiával: a színdarabnak a valóság illúzióját kell keltenie, s a néző érzelmeire kell hatnia. Az általa megteremtett epikus színház központi fogalma, a beleélés helyett, az elidegenítés, elidegenülés lett. Brecht a nézőben nem a passzív befogadót akarta látni, hanem a gondolkodót, a vitára kész nézőt. Új közönségért harcol, olyanért, aki nem szórakozás vagy kikapcsolódás céljából látogat színházba. Darabjaiban parabolikusan a nézőt, a társadalmat formálja meg, ironiával fűszerezi, s így találja a közönség elé. A befogadó ráismer saját hibáira, ez gondolkodóba ejti, s elidegenül(?) e képmutató, felszínes világától.

Brecht kidolgozza az elidegenítés technikáját. Ehhez elidegenítő elemeket használ fel: narrátort, dalokat vagy songokat, táncbetéteket, a feliratok, képek, az éles megvilágítás is ezt a célt szolgálja.

A brechti színész intellektuálisan, nem pedig érzelmileg azonosul a szerepéhez. Meg kell ismernie az általa alakítandó figura tulajdonságait ahhoz, hogy a színpadon „megmutathassa” ezeket. És nem hiteti el magával (sem másokkal), hogy teljesen átalakult. Így tudja figyelni a nézővel együtt az általa alakított embert. A színész véleményét mond, rákényszerítve a nézőt

arra, hogy gondolkozzon az életről, konfliktusokról, saját magáról.

A nagyközönség megretten, amikor szembe-sül a saját világával, s így egyszerűbb kibúvóként becsukja a szemét. Nem megy el színházba, mert nem akarja tudatosan vállalni a sorsát. Ekkor merül fel a kérdés: vajon mi a színház feladata: a szórakoztatás, illetve a tanítás. Lehet-e ezt a két dolgot egy fogalomba tömöríteni, vagy ki kell állni az egyik, illetve a másik mellett?

A kísérleti színház ideje következett el. Az olyan gyorsan élő világban, mint amilyen a miénk, a közönség a színház iránti lankadó érdeklődését új hatásokkal, friss eszközökkel lehet csak felélelni. A játékeret kibővítették, ledől a válaszfal a színpad és a közönség között. A szerepek néha felcserélődtek: a színészek ülnek a nézőtérre, a nézők pedig a színpadra. Némely előadást az eredeti színhelyére vittek, szabadteri színpadok erdők mélyére, várak bástyáira kerültek. Az ensemble-művészet felfedezte magának az emberi testet, az eddig háttérbe szoruló kifejezőeszközt a színpadon. Kiaknázta lehetőségeit, rugalmassá, érzékennyé tette. A közlés jó részét átvette a mozgás. Ehhez hozzájárult a keleti színház művészete, ami iránt ebben az időben megnőtt az érdeklődés. Pantomimmel, álarcokkal, gesztusokkal és mimikával gazdagították az előadást. Grotowski megalakította a szegény-színházat. Elhagyva a díszletet, kosztümöt, még a színpadot is (nézők között játszanak), csak a test által nyújtott lehetőségekre hagyatkoznak.

Kitalálták a forgószínpadot, s fölfedezték a fényt mint új vizuális hatást. Előkerültek a régi klasszikusok, és sokféleképpen kísérleteztek színrevitelükön, hogy az megfeleljen a mai elvárásoknak, ízlésnek.

A kísérleti színháznál feltétlenül meg kell említenünk a kegyetlen-színházat. Fő képviselője Artaud volt. Az irányzat nevének értelmezése nem vér, terror vagy kegyetlenség. Artaud szavaival élve: „Ha rákényszerítjük az embereket, hogy nézzenek szembe önmagukkal, akkor lehull az álarc, és megmutatkozik a világ hazugsága, erkölcstelensége, aljassága és álszentsége. Ez a kegyetlenség! Akaratlanul is Freudot juttatja eszünkbe, aki azt állítja, hogy a tudatos viselkedésünk mögött ott rejtőzködik az igazi énünk, amely korántsem olyan kifogástalanul tiszta. Tele perverzióval, kielégítetlen szexuális vágyakkal. Csakúgy, mint a világ. A pszichoanalízist Artaud vállalta – színházával. S amikor már meztelenül ülünk egymással szemben, megalakíthatjuk azt az erős színházat, amely-

lyel meg lehet változtatni a közönséget, majd az egész társadalmat. Artaud a színházat a pestishez hasonlítja, mert ez a kór képes fontos közösségeket felforgatására és társadalmi katasztrófa előidézésére. Hisz abban, hogy a színháznak van akkora hatása, hogy meg tud változtatni egy velejéig romlott társadalmat. Segítségül hívja a még ismeretlen, még tiszta civilizációkat, kultúrákat, hogy mítoszokkal illuzórikus álomba ringassa a közönséget. A modern színháznak misztérium kell, hogy ismét visszatérjen a nép hozzá. Artaud gyakorlati javaslatot ad ennek eléréséhez: hadat üzen a szavaknak. A szavak oly kevés asszociációt tudnak kelteni, s jelentésük olyannyira meg van határozva, hogy szinte lehetetlen ezt az összetett világot kifejezni velük.

A szavak a színpadról való eltűnésével, új irányzat jelentkezett: a táncszínház. „Azon a ponton, ahol a szó elveszti kifejezőerejét, ott kezdődik a tánc nyelve” – mondta Meyerhold, orosz rendező. Amit a szó nem tud kifejezni, megteszi azt a tánc. Ez a tánc nem egyenlő a balettel, sőt a modern balettel sem. Kifejezőeszközei sokkal összetettebbek. A táncszínházban a mozdulatokat ahelyett hogy építenék, kimunkálnák, lebontják őket. Eljutnak a legalapvetőbb mozdulatig, a járásig. Visszatérve az ősi kultúrákhoz, ősi játékokhoz, megpróbálják feleleszteni azt, amit már régen elfelejtettünk. Majd a táncszínházból vált ki a koreodráma, amely különálló irányzatként képviseli azt, amit hirdetnek.

Meg kell említenem a happeninget is, amely kísérletet tett annak feltételezett ősi állapotnak a visszaállítására, amikor még a színész és a néző nem különült el egymástól. A nézőből aktív befogadó lesz, aki belecsöppen, közreműködővé válik, játszik. A happeninget konvencionális formákból kitörni vágyó festők hozták létre, kezdetben olyan háromdimenziós szerkezet volt, amelyen belül a közönség is mozoghatott.

Még mindig nem kaptunk választ arra a kérdésre, hogy a színháznak szórakoztató vagy oktató szerepe van. Azt hiszem, erre a felelet nem ilyen egyszerű. A közönség ízlése még mindig nincs azon a fokon, hogy a színházba tanulni járjon, s amíg ez a fejlődés nem éri el a megfelelő fokát, a néző idegenkedve, tele előítéletekkel fogja végignézni a modern színház darabjait, és nem fogja megérteni azt sem, miért áll tótágast ez a színész itt mellette.

CSÜLLÖG Szilvia, Szabadka

MÚLTRÓL A JELENBEN, AVAGY EGY KISVÁROS ÉPÍTÉSZETI MÚLTJA

„Az én falumban feketével húzzák el a házak alját és ősszel szárat raknak a döngölt vert falakra. A falverők harangszókor szélvédett helyre, fal tövébe húzódnak és súlyosan kanalázzák kék, bordó bögrékből a foghagymás levest.”

Fehér Ferenc így emlékezik Topolyára, az itt élő lakosokra, életmódjukra. Harkai Imre nemrég megjelent Topolya építésze című könyvében pedig a következőket olvashatjuk: „A városban voltak falverőbandák, amelyek 30 házat is felverték egy évben. Falat kölcsön alapon is vertek egymásnak a szomszédok, barátok, rokonok. Vert falból leginkább lakóházak és istállók épültek. Régebben telkeket övező kerítésfalakat is építettek, de ma már mutatóban sincs a városban.”

Harkai Imre könyvét három részre oszthatjuk:

– település- és építészettörténetre (amelyből megtudhatjuk, hogy Topola névalakkal először a török uralom idején, 1543-ban találkozhatunk)

– népi építészetre

– műemlékvédelemre.

Az írónak ez már a harmadik könyve. Ez egy tanulmány, amely 1750 és 1941 között eltelt időszak építészetét eleveníti fel. Az író még a műszaki egyetem hallgatója volt, amikor 1972-ben gyűjteni kezdte könyve anyagát. Ebben az évben Topolya tanyavilágát mérték fel. A szerző barátaival együtt elkészítette a város épületeinek fénykép-dokumentációját, az ellenőrző kutatások elvégzésével pedig a városról és építészeti múltjáról több ezer fénykép és több száz alaprajz, vázlat készült.

Miért Topolya építésze a könyv címe, holott ennél sokkal többet foglalkozik? – kérdeztem személyes találkozásom során az írótól.

– A könyv alapmotívuma, vezérfonala az építészet. Mivel ez egy marginális tudományág, ötvöződik benne a művészet és a technika. Olyan függőségei vannak: mint a korszellem, gazdaság, történelem vagy mint a politika, ezért – habár a könyv címe Topolya építésze – nem tudtam kikerülni, hogy az épületek létrejötte és

a város fejlődésének építészeti vonulatait ezekben a tárgykörökben is tárgyaljam.

Az író kapcsolatot teremtett a képzőművészettel a templom épületét vizsgálva, ahol ma is megtalálhatók Barabás Miklós a magyar biedermeier festészet legnagyobb alakjának oltárképei. Eredetileg három volt, de egyet közülük 1933-ban vászon hiányában átfestettek. Ugyanitt található meg egy márványtáblán, az utolsó Kray férfinak a fiatalon elhunyt Kray Pál báró sírfelirata, amelyet Vörösmarty Mihály írt:

„Aki fiának örül, mert szép, jó s ritka tehetség,
Mert delien serdül, s lelke nagyokra törő,
Mert ihletve van a nagy erények örök hite
által,
El ne beszélje nekünk örömét. Mi egy éleli
üdvöt,
Vérünk büszke fáját e kora sírba tévők.”

Amikor a szerző a templomról ír, megemlíti ilyen és hasonló vonatkozású nem épp építészeti jellegű dolgokat is.

Harkai Imre fontos szerepet játszik a város műemlékvédelmének életében.

A kötetben több olyan értékes épülettel találkoztam, amelyeket nem őriztek meg az utókor számára. Miért semmisítették meg ezeket?

– A II. világháború után nemcsak új társadalom épült. A város elkészítette generális urbanisztikai tervét. Ez akkor jóhiszeműen indult, a nyugaton már meghonosodott Corbusier-féle urbanisztikai tézisekkel. Ez a régi, egészségtelen lakókörülményeket biztosító városrészeket lerombolja, helyette toronyházakba költözteti a lakókat miközben nagy zöld övezetekkel egészséges környezetet alakítanak ki. Ugy tűnik, mint sok mást, ezt is félreértelmezték. Műemléki értékeket és objektumokat néhány kézzelvonással leromboltak le, kockaházakba, a területre nem jellemző objektumokba telepítették a lakókat. Ebben az euforikus rombolásban nem mindig a jó-

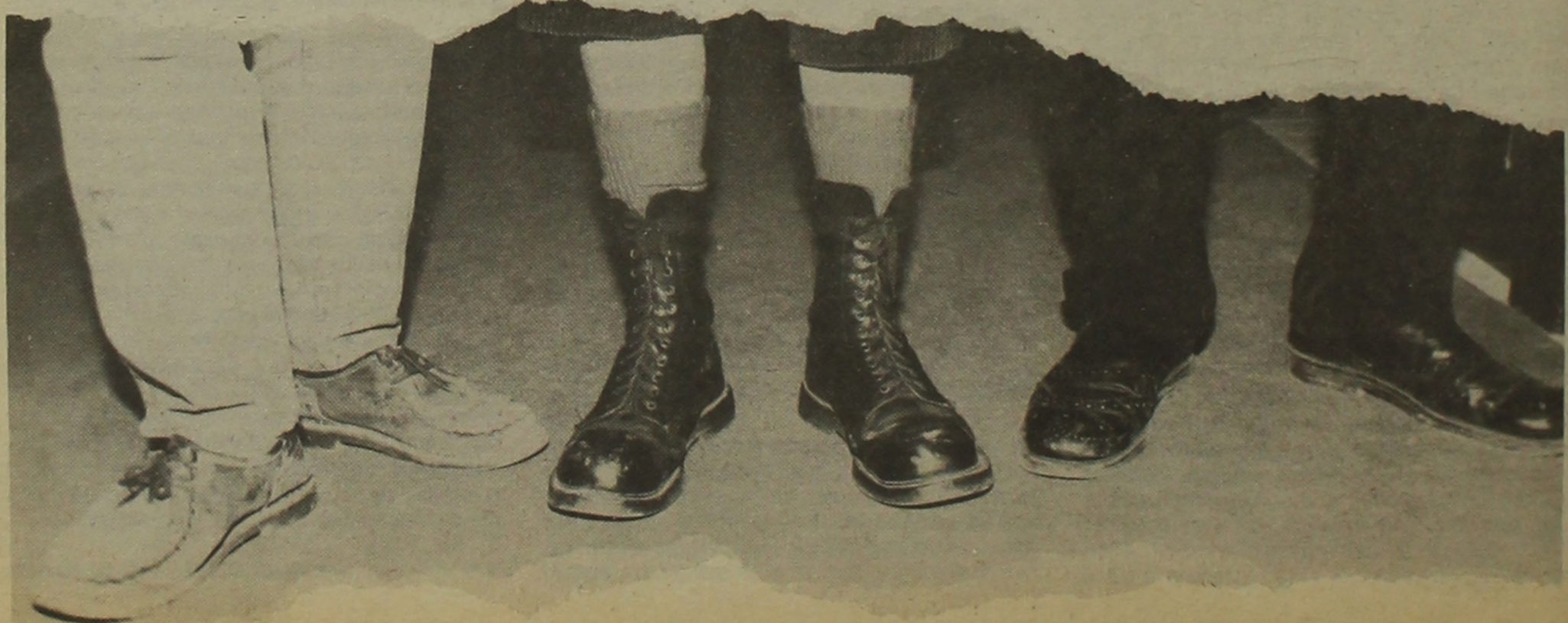
zan ész diadalmaskodott, és a műemlékvédelem sem kapott létjogosultságot. Nem vagyok a rombolás ellen, csak tudni kell, hol és miért rombolnak. A történelmi városmagokat meg kell védeni. Olyan épületeket leromboltak le, mint a régi városháza, a Kaszinó Szálló, a régi zsinagóga stb.

Horváth Attila építészmérnök szintén alátámasztotta Harkai Imre nézeteit:

– Topolyának néhány évtizeddel ezelőtt megvolt a lehetősége, hogy egy meglehetősen rendezett, harmonikusnak tekinthető városkép alakuljon ki. Ezt a lehetőséget nem használták ki. Manapság vannak épületeink, amelyek önmagukban lehet, hogy értékesek, és mint különálló objektumok ügyes megoldások, de semmiképp sem teremtenek egy egységes egészet, és nincsenek összhangban környezetünkkel, a természettel sem.

Ennyire kilátástalan lenne tehát a helyzet, vagy lehet-e még Topolya városképén javítani? – fordultam ismét kérdésemmel Harkai Imre-hez.

– Amint már említettem, a nagy „beruházási vakság” idején, az 1960-as, 1970-es években nagy rombolások történtek. Ez az első elemzés-ként azt mondatja velünk, hogy ezt már nem lehet helyrehozni. Tehát romboljunk tovább, hogy egy majdani új koncepció szellemében egységes utcaképeket kapjunk! Ellentétben ezzel állítom, hogy van mentség a régi városközpont számára, és ez a következőképpen történhet: interpolációt, vagyis foghijbeépítést kell alkalmaznunk. A lerombolt épületek helyén olyan szellemben kell új épületeket tervezni, hogy az kommunikáljon a mellette levő műemlékjellegű vagy nem műemlékjellegű épülettel. Természetesen ez sokkal nagyobb felelősséget kíván a tervezőtől, akinek nemcsak a belső funkcionális tartalmakra, hanem a külső megjelenésre is úgy kell összpontosítani, hogy ez megtalálja azt a transzcendens vonalat, amely a két szomszéd-

dos épületből és a környezetből ered. Mint formagazdagság, mind lépték és arány, valamint utcaképbe való illeszkedés területén. Tehát egy egészséges tervezéssel a foghíjbeépítéseket meg lehet menteni, ezáltal pedig humánus utcaképeket adhatnánk a városnak.

Mi a helyzet a többi vajdasági várossal?

– A rombolási időszak szinte mindenhol éreztette hatását. Topolyán a tájhoz, a kovács- és bogárnarműhely, illetve a szélmalom létrehozása szép példa arra, hogy lehet és kell is átmenteni a múltból elfelejtett értékeinket. Úgy legyen! – mondaná az olvasó, csak a pénz kevés! Ez így igaz. De a műemlékvédelemmel egybefonódó, a környezettel összhangban levő objektumok építését nem máról holnapra kell véghezvinni. Mindenesetre megépíteni, majd lerombolni valamit szintén nem kifizetődő, értelmetlen cselekedet volt. Ez minden vajdasági város jellegzetessége is.

Miért fontos az Ön számára a népi építészet megismerése?

– Az emberi közösségekben a kapcsolatok kivetítődnek az építészeti formákba. Tulajdonképpen a népek megismeréséhez szükséges, hogy megismerjem hogyan alakítja a nép saját arcára a népi építészet által tanulmányozott épületeket. Fontos, hogy a tervezőmérnök önmagát átítassa azokkal a szellemi és tárgyi formákkal, amelyekhez úgy juthat, ha környezetének építészeti múltját megismeri. Vele együtt motívumgazdagságát, szerkezeti formáit, amely a nép társadalomesztétikáját bizonyítja egy adott közegben. Meg kell ismerni milyen az a korszellem, amely állandóan átütemeződik, és kútfőként szolgál a jövő építészetének kialakításában.

Az elején említett kötettel kapcsolatban Győre Gézát, a topolyai könyvtár igazgatóját is meg kellett szólaltatnom:

– Az egész könyv fő jellemzője és egyben erénye az alaposág és a pontosság. Az író sehol sem hivatkozik olyan tényekre, amelyek nem írásos dokumentumból valók, sőt a legtöbb helyen meg is jelöli azok forrásait. Harkai rengeteg adatot dolgoz fel, de ettől függetlenül rendezésükre a pontosság és alaposág jellemző; a párhuzamos adatközlési mód.

Visszatérve a könyvre el kell mondanom, hogy az építészeti vonatkozású tudnivalókon kívül képet kaphatunk arról a Topolyáról, amely a mai város elődje volt. A könyv melléklete a Régi topolyai fényképek katalógusa, amely eredetileg szerves része volt, de helyszűke, illetve pénzühiány miatt mentőötletként csak ilyen for-

mában tudták a nyilvánosság elé tárni. Azt hiszem, mentőötletre nagy szükségünk van, hogy megőrizzük azt, ami a múltból még ránkmaradt.

Szándékom is ez volt: ráébreszteni a nyilvánosságot arra, hogy a jövőben egy egészségesebb városrendezéssel próbáljuk kiküszöbölni azokat a hibákat, amelyeket egyszer már elkövettünk, és amelyek még sokáig nyomot hagynak városaink arculatán. Ehhez szükséges az az elgondolás, hogy a múlt értékein végrehajtott erőszakot nem takargatni, hanem vállalni kell.

HERBUT Ildikó, Topolya
(I. díjas riportja)

KORLÁT

Valahol, valamikor valaki néz. Mindegy, mit; mindegy, kit. Nem lát semmit, és lát mindent. Kába, mint a satuba szorított fénynyaláb. A megfoghatatlan teret követel.

Vonalak a szeme előtt. Zavartak és félelmetesek, egyszerre élők és élettelenek. Ez itt a határ. A vonalak is félnek önmaguktól, tőle. Hisz belőle fakadtak, szerves részeivé váltak, részei voltak, majd elszakadtak. Melyik fáj jobban? A hangtalan, tompa elválás, vagy az eszeveszetteen taszító menekülés, tépés, rombolás?

A roncszag megül az orrában. Érzy az ízét: kikötőíz, csónakíz, moszatíz, nyáriz, homokíz... A rothadás. Egy pillanatig fantáziává omlik a semmi, egyetlen szagban kalandozik és pang, kisül és elnyugszik, akár a felborzolt pocsoya. Valami rohad, egésszé sűrűsödve és eszmerészekre bomolva, megállíthatatlanul. A lélek bomlik.

Vonalak a szeme előtt, akarva, akaratlanul. Maguk a folytonosság pecsétjei, amint át-kigyóznak egymáshoz, egymáson, színtelenül a színek sokféleségében. Kiáltani tilos, érvelni nem tud. Az örült kacskaringózást leállítani nem lehet. Nem fontos, mit néz valójában. Egy ember, két ember, egy kérdés, két kérdés, olvadás, forradás... Önmagát látja, a szakadó részeket, a nemlét egy pillanatra tudatot lop belőle, a létezőből. Vonalak. Megtérés. Mindennapi vagy ünnepnap. Szabadság vagy önként vállalt fogság. Mindegy, meddig tart, s nincs fellebbezés, amiért csak valakié és nem mindenkié. A fájdalom minden benne van, érzéstelen és iránytalan.

Nem akar megoldani, nem akar lemondani. Vakító lenne a kiélesített kép. Más sincs már a világon, csak ez az önzés, öncélú és félelmetes, konokul érthetetlen, egyszerre kegyetlen és gyöngéd, és éppen így lesz majd egyszer a végső, a Mindenkié, mert szabad. Szabad, mert saját korlátaival él együtt.

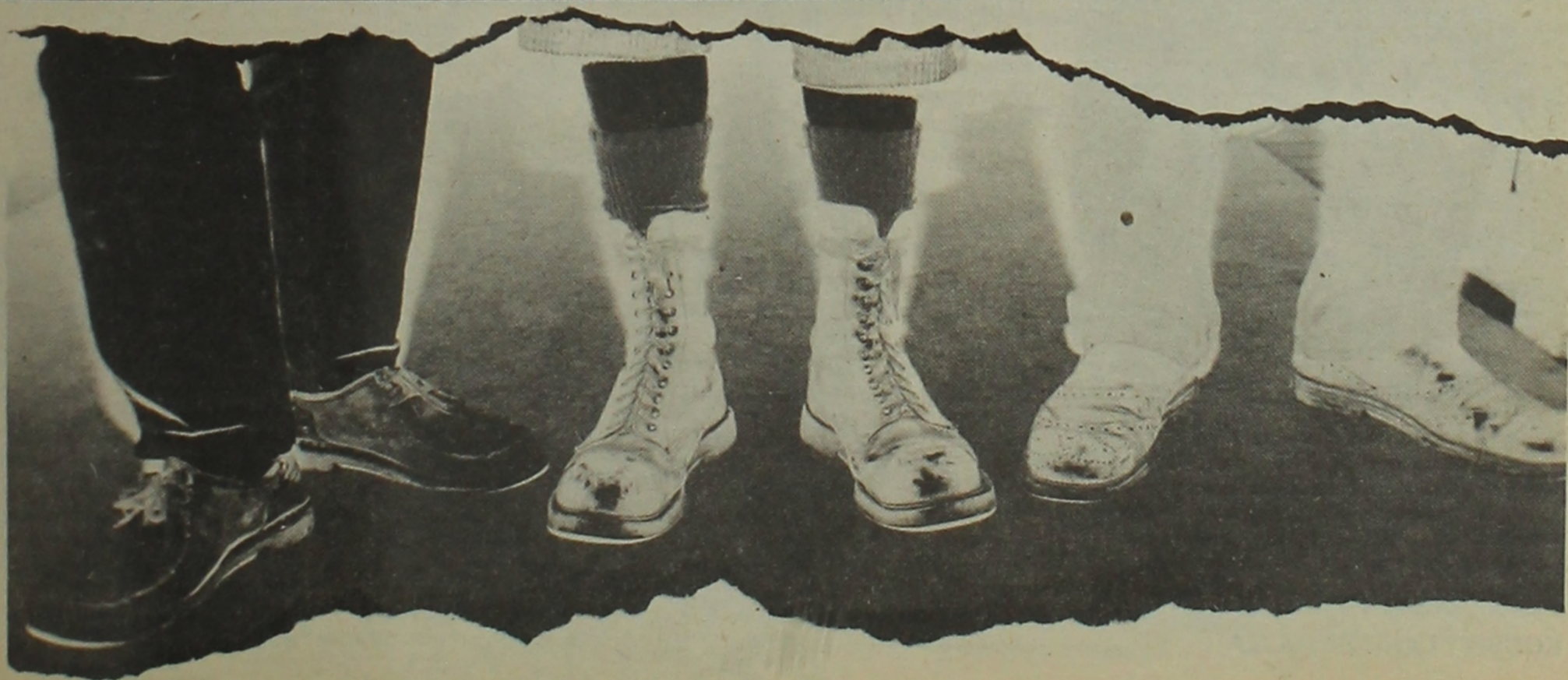
A vonalak szűrnak. Tudatlanul pislog az őszérékek szilánkjában. Nem emlékezik, merev és idegen, kitagadott rész, közömbös, de nem érzéstelen, emléktelen, de nem tudatlan. Nem érzi, ami történik; nem érzi, amihez kötődik. Talán jutalom ez az időtlenség, az anyag visszautasítása. Vonalak a szeme előtt. Rothadás. Mégsem őrizheti meg. Az anyag súlya nehéz, az anyag büntetni is tud. Túl tökéleteset tett, olyat, ami elég tökéletes ahhoz, hogy öljön. Nem akart, nem tudott vagy nem mert? Most megöli önmagát.

Valaki élt. Valahol, valamikor, valakinek. Nem borította fel más vonalainak rendjét, nem kért részvétet, ha helyet nem kapott. Az anyag megbocsát, befogad és követel. Hová lesznek a pillanatok? S hová lesznek az érzelmek, annyi otthagytott, korlátnál felejtett önmagunk?

Mirnic L. Zsuzsa, Újvidék
(I. díjas novella)

Józsa Gáspár I. díjas alkotása

A HOLD

HOLDVÁRÓ

Tudom, itt vagy valahol,
egy perc, s mellém lopódzol,
hívó szavad ontja szét
körütem a vaksötét.

TELIHOLD

Elébe lép és felold,
szelíd mellbimbó a hold,
rámcsordul a kezdet-vég,
hatalmas emlő az ég.

HOLDHÍVÓ

Magam vagyok, jöjj most el,
az éj leheletével,
szódd örvénybe hangomat,
hogy újra halljam magamat.

VÖRÖSHOLD

Feküdj mellém vörösen,
balzsamozz be fényeddel,
sohasem-elhamvadás,
velótrázó ordítás.

EMLÉK

Vadfű-szagú volt almom,
sötétvörös az álmom,
farkasanya tején régen
elképzelttem magam vénen.

A VÁMPÍR SZOMORÚ DALA

Koporsóban hálórö-kelek,
csábitanak duzzadt erek,
torkomon a vörös lé
szalad új élmény elé

KOCSITY LARISZA RAJZA

Testem újra enni kér,
már magáénak remél,
alvad súlyos, gonosz vér
az utolsó könnycseppér'.

AZ EMBERFARKAS VIDÁM ÉNEKE

Éhes emberfarkas vagyok,
vért, vért, új vért, vért akarok,
feltépni minden lüktető eret,
hallani az utolsó lehetet

Kiált, sikolt, reng a föld,
a nyugati szél testet ölt,
forr, forr, körbejár az ég,
a szörnyű vágy már benned ég

Az ösztön széttárt állkapcsa,
száraz torkom szólítja
tested puha véreret,
örök vonzóerejét

Élni, holtan, és csak tépni,
görcsbe rándulni és nézni,
hallani a régi gát
ős-tébolyult robaját

Testem ádáz tüzzé vált,
mert az éjszakával hált,
kőnehezen szorul rád,
belédfojtja viharát.

ŰR

Az éj tárja kapuit,
a fekete lyukak kinyílnak,
virágzó vércsomókként töltik be
a tébolyult teret.

KINYÍLÁS

Újra kisütött a hold,
dagad, ami kicsi volt,
halott volt már réges-rég,
de most újra él az Én.

MÉG

Jégszelek kiáltását
vacogva,
Felém lép ősrégen
ragyogva
Akaratom tisztátlan
csillaga.

BEZÁRKÓZÁS

Gödröket vájt arcomba az éjszaka,
vicsorit Hold-apa s felmordul Föld-anya,
hideg testem szorítja abroncsa,
rámborul a mindenség hajnala.

ÚT

Álmom göncölszekerén,
részeg félhold idején,
forgunk az ég tengelyén,
szaladgál a csillag-mén.

KUBÁT

ÚJVIDÉKI DIÁK

KÉP

Vad végzetes tánc
szemmorzsoló kép
Tűz-vér szertartás
Évezredes gép
Nyűszítve hátrál
Égi jelenés
Bontja szét sátrát!

HULLÁMOK

Dallam-folyó a világ,
anyag-diszharmoníák,
békacukor, szíromhold
szerelmemmé fakultok.

TÖRÉS

Éled a négy anyaszél,
táltos-kiáltást zenél,
az Időnek alkonyán
véres szemem álmot lát

A FEKETE NAP HÁZA

Ez itt a Sátán bordélya,
lerepül a vendég héja,
felszakad az egek véknya,
a démon-kurvák szemfoga szab
új testet rád, ősrégi rab

RÉMÜLET

most futok örülten szaladok
minden léptem évezredként koppan
rémült szemem izzik a pogány éjszakában
úgysem kegyelmeznek... de visszajövök.

ÖRDÖGZÁR

Egy sejtszövet vagyunk
Egy hatalmas Isten bélrendszerében,
magunkba szippantjuk és
kiokádjuk a mocskos anyagot,

pár csöpp fényt még csak
a babonás kék
Hold vet rám,
megtisztít erejével.

GÁBOR

II. DÍJAS VERSEI

LÁZ

Ha feloldhatnám a természet törvényeit,
kiinnám a Tejutat egy hajtásra.
Órjit a félelmem,
a borzasztó cseppek jéghidegen pattannak homlokomról –
válnak újabb fiaimmá
és a percek –
mint sercegő rovarszárnyak
húznak el
valahova

És milyen
furcsa ez a
törékeny test
A hónaljам – mintha egy télen fejt tehén tőgyére tenném
tenyerem

és
a pupakom – mint mikor a gonosz dió belsejét kutatom
vajon csak a szemgolyók burka vagyok

Szép
a sokarcú lány,
ahogyan én is szép leszek
hat pár szemmel a fejemben,
testemen sarjadó szem-ösvényekkel

És a pupillák kattogása –
szelíd visszhangok az éjben –
mint sakál-vonítások
borzongató szépsége –
álom és halál.

PILLANTÁS NYUGALMA

– egy ember emlékére –

Meggyaláztuk magunk
Keserves kinokkal
A vad megszállottságig
Egy élet, Egy megoldás
A halál
– ördögtánc egy rozzant bádogtetőn

A kripták szarosán zárulnak újra

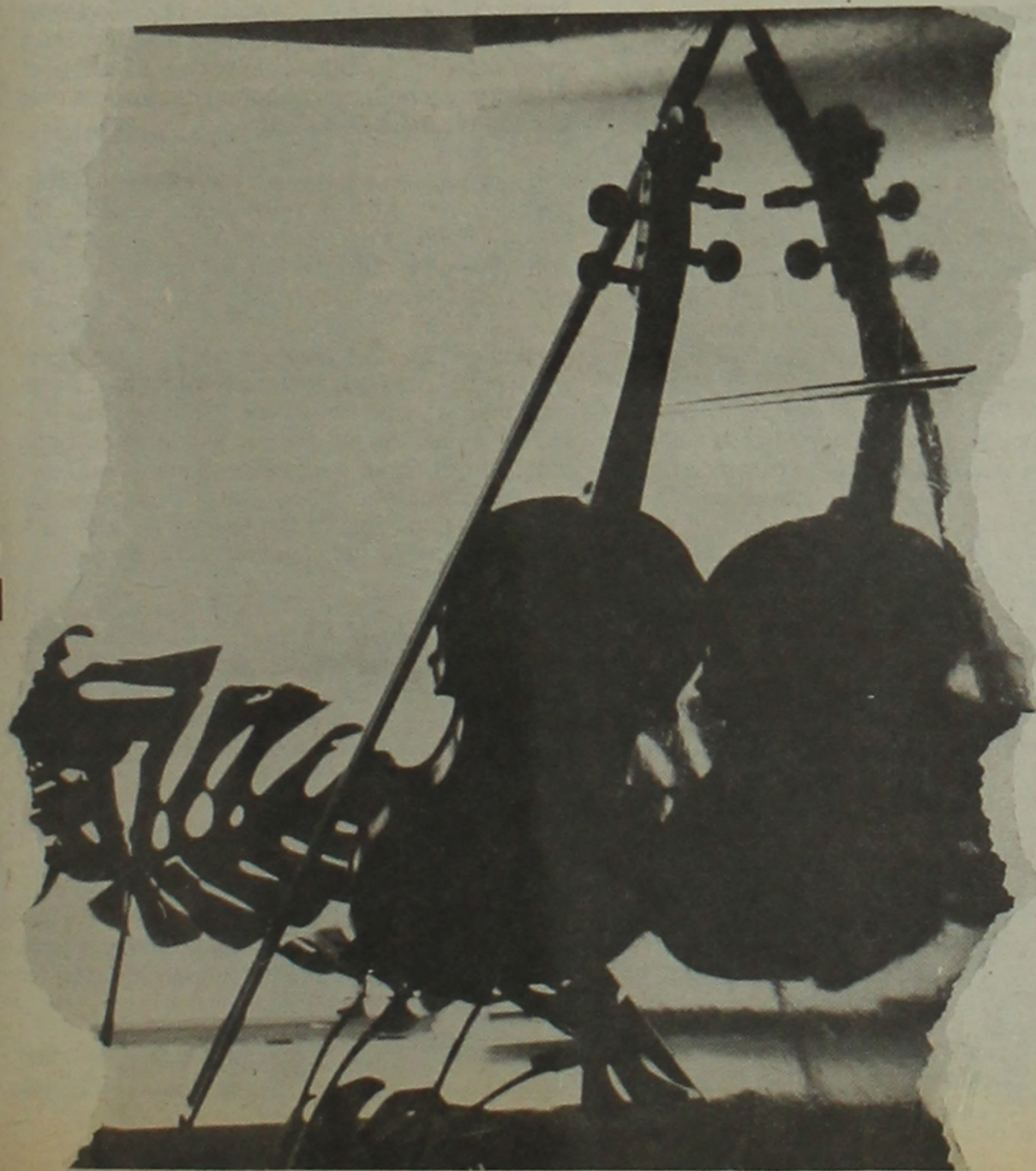
A szél kiszerved kánonokat fújva.

AZ UTCÁN

Ma lassan jött az éjszaka,
a szemerkélő eső cseppeivel érkezett,
ma is eljött, és búskomoran nevet,
a lucskos utca fénye néha
felém vet egy-egy szürke szivárvány-sebet

az utcán én és pár jámbor,
se ide-se oda éjszakai vándor
jövő-menő lépteit hallani

Most már az eső szilajabb, és
ki mint a nyugodt trombita-raj fakad
– az árnyak közé képzelem
szétfolyó köd-hasad.

KÜLVÁROSI TÖRTÉNET

Esett az eső, mikor lakásom ajtaját bezárva az utcára léptem. Az esőcseppek lassan peregtek lefelé hajamon, arcomon. A komor, szürke rég álmosan hunyorgott Újvidék fölött.

„Még egy unalmas nap” – gondoltam, míg a buszmegálló felé siettem. „Istenem, történik-e valaha valami érdekes ebben a városban?”

A megállóban két férfi, három-négy asszony állt. Unott arcukon közöny ült. Rámnéztek, s észrevettem, hogy az egyik, a fiatalabb nő tanulmányoz, – tekintetében egy csöpp kíváncsiság és megrökönyödés honolt. „Ugyan, ugyan!” – gondoltam, „ez a csaj biztos a ruhámat méregeti”. Igazam lehetett, mert az asszony, miután alaposan végigmért, a cipőmet nézte fintorogva. „Hej, bejé” – „vágtam” oda neki, – „most érkezett Párizsból, az utolsó divat szerinti!”

Egy pillanatig megdöbbenve bámult rám. Biztos, a válaszon törte a fejét.

„Huligán!” – sziszegte végre dühösen.

De jött a busz, s nem folytathattuk az „érdekes eszmecsérét”. A tömegjárgány lefékezett, s az ajtók csikorogva kivágódtak. Elsőnek léptem be. Körülnéztem ismerős után kutatva. Nem volt. Leültem hát az egyik ülésre egy gyerek mellé. A busz rángatózva megindult. Az utasok a busz ritmusára himbálóztak. Átlagos hétköznapi arcú emberek voltak: diákok, asszonyok szatyrorral, gyerekek óriási iskolatáskákkal, s rendületlenül bámultak kifelé az ablakon. Nem azért, mert volt valami érdekes kint, csak szokásból, de ha történt is volna valami, a koszos ablaküvegen nem láthattak át, így csak ültek és néztek a Semmibe.

Ilyen utazásaim alkalmával sokszor eszembe jutott, mi lenne, ha gondolatolvasó lennék. Ha tudhatnám, mit gondolnak a szatyros asszonyok, az erősen kifestett munkásnyak, míg az autóbuszban zötyögnek a gyárak felé. Vagy gondolkoznak-e egyáltalán?!

Én utazás közben, buszon tudok leginkább gondolkodni. Elterelem a figyelmemet a napi teendőimről, a kellemetlen testszagról, melynek intenzitása két órákor kulminál, mikor az első váltás hazaindul. Elterelem ilyenkor a gondolataimat a környezeti hatásokról: hogy az egyik asszony magas sarkú cipőjével lábam tapossa, vagy hogy egy ittas munkás bennem találja meg támasztát.

Szegő Attila rajza

Ilyenkor leginkább az elmúlt hétvégém eseményeit veszem sorra. Hogy töltöttem, kivel töltöttem; zsúokról, fiúkról, sminkről... Milyen „filozofikus” gondolatok! Milyen köznapi, egészséges, átlagos gondolatok. Sehol sincs bennük

egy csöppnyi világnézet, politika, Isten, nemzet, jövő, művészet... (Persze, valaki azt mondhatná, hogy komoly gondolatok nem is valók „ilyen” kapacitású koponyába, mint az enyém.)

Tulajdonképpen, hol kezdődik a „komoly” fogalma és hol fejeződik be? Gondolkozik-e egy izzig-vérig filozofus a tegnapi ebédjéről, vagy csak az „arché”-val foglalkozik folyvást? Meglehet, hogy a „komolytalan” töprengés az agypihentetés egyik módja. De, mi történik az olyan emberekkel, akiknek agya szüntelenül nyugalmi állapotban van?

Valakitől egyszer azt hallottam, hogy az emberek nagyobb része „átalussza az életét”, mármint csak látszólag él, meg hogy az emberiségnek csak kis része él igazán, igazán van ébren!

Gondolkozni fájdalmas. Míg tépelődünk, sok mindenre rádöbbenünk, ami számunkra kellemetlen. Könnyebb a dolgokat, eseményeket készen elfogadni. Ezen elv szerint él sok ember. Úgy, mint én?! Így védem magam tudattalanul. Ezért töröm a fejem olyan jelentéktelen dolgokon, mint filmek, fiúk. Könnyebb, mint azazal törődni, mit csinálnak a szembenülő asszony gyerekei, míg anyjuk harmadik váltásban dolgozik...

Ahogy így szellőztettem a koponyámat ezen az esős, nyálkás napon, az autóbusz elért a következő állomásig. Hirtelen fékezett le, s az ajtók vadul kinyíltak.

– Hé-kás, nem krumplit szállítasz! – kiáltott valaki hátulról a sofőrnek.

Két nő lépett be az első ajtón. Az egyik leült velem szembe. Erősen kifestett szemét a mellettem ülő gyerekre meresztette. A busz közben újra megindult. Abban a pillanatban vettem észre a mellettem ülő kislányt. Nyugodtan ült, bár lábacska nem érték el a padlót, nem himbálta őket. Csak ült nyugodtan. A gyerek alig lehetett fél méter magas. Talán még annyi sem. Soványka és apró volt. A termete nem árulhatta el korát, de szeme igen. Habár nyolc-kilenc éves lehetett, alultápláltsága miatt öt-hat évesnek tűnt. Ahogy ott ült mellettem, figyelni kezdtem beesett arcocskáját. Sötét bőre volt, apró kezén körmei alatt kosz. Sűrű fekete haja kefeszerűen volt megnyírva. Orcáján beteges sápadtság honolt, de szénfekete szeme csillogott, mintha könnyes lenne – ez a csillogás, ez a különös fény ragadta meg figyelmemet. Persze szempilái mögött szemében látszott a szenvedés.

Azt mondják, hogy a szem a lélek tükre. A kis emberke „tükrébe” pillantva, érzelmeit, gondolatait próbáltam kiolvasni. Ez a kis lény ott mellettem valahogy úgy nézett erre a világra, mint valami igazságtalan, gonosz helyre, melyet ő még maga sem ért, csak érez. A fiúcska szemében egy parányi gonoszság sem volt, s mégis megítélte a körülötte lévő világot, mint akit már elérte a sors keze. Végtelenül szomorú volt. Csak ültem ott mellette, mint aki hirtelen álmaiból rideg valóságra ébredt.

Ahogy tehetetlenül benyomásaim rendezgettem, észrevettem a velem szemben ülő három asszony arckifejezését. A jobboldali egészen fiatal nő volt, erősen kikenve, kihívó ruhában, tűsarkú cipőben. Táskáját kecsesen lóbálta maga mellett. Egy ideig bámulta maga körül az utasokat, majd a kislányt is jól megnézte. Először a ruháját: a rózsaszínű, eléggé piszkos nadrágot,

Nagy Perge Éva rajza

amelyet biztosan örökölt valakitől, mert nagyon kopott volt a térde; a pici cipőket, melyeken a fűző pedáns masniban végződött; a kék kabátkát, melynek könyökein két folt éktelenkedett; és az óriási iskolatáskát, amit a gyerek ülve is a hátán tartott. Úgy tűnt, mintha a táska nagyobb lenne a diáknál. A szemben ülő fiatal nő undorral bámult tovább, amit a kislány nem vett észre, vagy nem akart észrevenni.

A középső asszony kb. negyvenéves lehetett. Valószínűleg munkára ment, mert a haja rendezett volt az eső ellenére. Ő is a kicsit szemlélte, szemében sajnálat tükröződött. Mintha mondanivalót akart volna valamit, mikor a kislány elkezdett köhögni. Mélyen köhögött, szinte hörgött az egész mellkasa. Teste meg-megrándult a köhögés rohamaiban, s nekem az volt az érzésem, hogy kiköhögi a lelkét. Az apró ember illedelmesen, két csöpp kezével eltakarta a száját, s nagyon erőlködött, hogy visszatartsa a köhögést. Amikor nagy nehezen abbahagyta, az arca még sápadtabb, beesettebb lett.

A harmadik, velünk szemben ülő egy öregasszony volt. Közömbösen nézte a kis utast. Nem sajnálta és nem ítélte el. Csak annyit mondott: „Ilyennek otthon a helye.” A másik két nő pedig csak nézte, nézte a kislányt...

Hirtelen úgy tűnt, hogy nem is a buszban vagyok, hanem a bíróságon. A három asszony bírónővé vált. A vádlott a kisember volt. A bírák ítélkeztek a vádlott felett, vádirat nélkül. Meglehet a vád, ott lobogott a gyerek szemének furcsa fényében, bár lehet, hogy a kislány pusztán létezése aggasztotta a bíróságot. Én pedig csak nézője lehettem ennek a kegyetlen ítélkezésnek.

A busz újból megállt. Az ajtók kinyíltak, a kislány felkelt az ülésről, s nyugodtan, csendesén kilépett az autóbusz zárt világából. Kilépett ebből a mikrovilágból, ahol ítéletet mondtak fölülte külseje alapján. Kilépett ebből, a „védelemből” a még könyörtelenebbbe, ahol elvész, aki gyenge és szelíd.

Amikor végre leszálltam a buszról, az eső már elállt. Kisütött a nap. Az emberek csoszogtak az utca nedves betonján. Minden olyan volt, mint máskor. Egy pillanatra megálltam, s visszaneztem a távolodó busz után, amely magával ragadta gondolataimat. Bennem csupán az élmény fájdalma motozott tovább.

Vivod Mária, Újvidék
(III. díjas novellája)

HÁZAK, EMBEREK

A kis, nádfedelű ház homlokzatán alig látható a rejtőzködő évszám – 1858. Egy igaz magyar építette, aki, legalábbis a falusiak ezt rebesgették, Bem József hadseregében harcolt. Ő sohasem tette le a fegyvert, inkább ide Baranyába, Várdarócra szökött, és itt megtelepedett. Nem volt egyedül, a környék híres lelkésze, a kossuthi emigráció tagja is errefelé talált öreg korában nyugalmat.

– Azt beszélnek, hogy ősem kétkezi munkával vályogból, nádból csinos kis házat épített magának saját ízlésének megfelelően. Szorgalmát megbecsülték a faluban, tisztelettel vették körül, és idős korában nemcsak fehér szakálláért, hanem becsületes életéért is mindenki megemelte előtte a kalapját – emlékezik a volt szabadságharcos kései maradéka.

– Mi lett a vályogházikó sorsa, miután építője örökre itthagya? – furdalja az oldalamat a kíváncsiság.

– Nagypám tisztos kort ért meg – válaszolja, s közben pálinkát tölt a poharamba.

– Miután apám megházasodott, családjunk egyre gyarapodott, és a kis házikó falai szűkekké váltak. A gyermekzsivaj egyre hangosabb lett, s

újabb helyiségekkel kellett hosszában a házat megtoldani. Majd még egy mellékhelyiséget emeltünk, hogy a már fölcseperedett fiúknak legényszobát adhassunk.

Közben a falra pillantok. Ősz hajú, szakállas ember néz vissza rám egy kissé megsárgult fotográfiáról. Ő lehet a családalapító, gondolom.

– Mostanában nehéz megkeresni a kenyérre valót. Rossz idők járnak, a réten egy-két hold földön alig terem valami, na meg a mai világban nehéz bármit is eladni. Az emberek nem vesznek semmit, fejére állt a világ – panaszkodik.

Ha ehhez még hozzáadjuk, hogy négy gyereket szeretnék támogatni, akkor...

Fölugrik a székből, és széles mozdulatokkal az udvarra hív, hogy körüljárjuk a házat. Kibújtak a földből az első virágok, néhol tulipánokat látok szétszórta. Verőfényben úszik a nádas tető, bizony ráférne néhány kéve. A szél és az idő alaposan megtépázta. A kéményt is, az ágas-bogas gólyafészekkel.

– A házuk szinte semmit sem változott, éppen olyan, mint amikor meg-

építették – jegyzi meg a kései sarj némi büszkeséggel.

Egy vaskos faajtóhoz vezet. Mögötte a mélybe korhadt falépcsőkön jutunk.

– Van-e jó baranyai bor oldalenn?

– Á, dehogy – legyint. – Nemigen vannak erre már szőlők. A dombokon kivágták, helyét kukoricával vetették be. Azért akad néhány szőlőtőkénk, de savanyú a termése.

Lent nagy feketeség fogad bennünket. Szemem nehezen szokik a sötét-höz. Gyufát gyújt. Csak bámulok. Krumplis zsákok sorakoznak körülöttem, akár az eldőlt emberek. Nem ille- nek a karcsú boltívekhez.

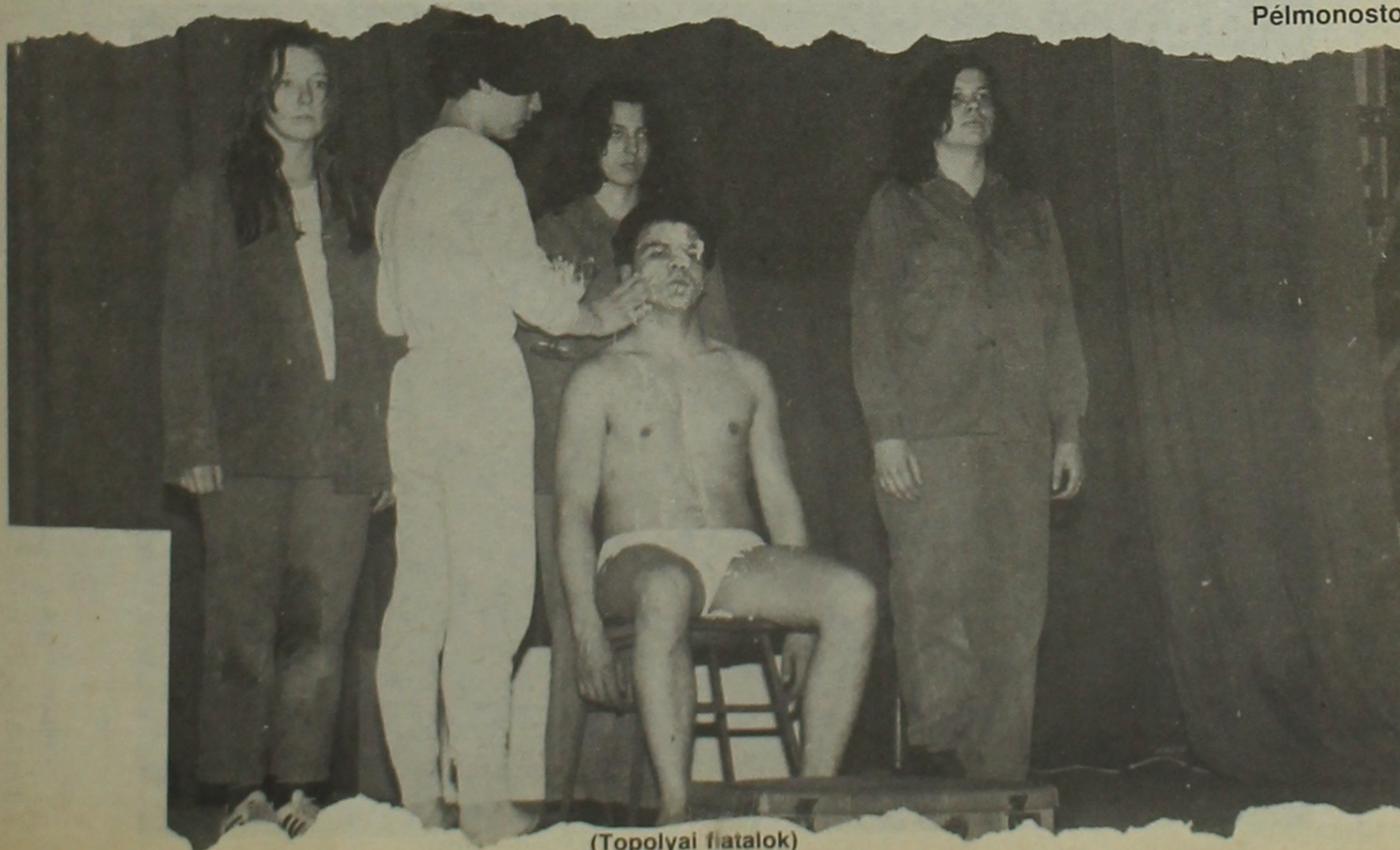
– Ez a pince két világegést élt meg – mondja nyomatékosan –, elődeinknek védelmet nyújtott a bombázásokkor.

– Elkelne ide pár jó boroshordó! – próbálom szőlőtermesztésre irányítani a beszélgetést, de nem megy.

– Köhög, betegesen levegő után kapkod. Nekem is hiányzik a tavaszi udvar levegője. Ugyanúgy, mint a somfa a vendéglátómnak, amit az őse ültetett. Ha már csak a helyét tudja megmutatni, mert a fa elpusztult.

Lassan fölfelé indult, még szívesen meghívom egy itókára, de én már szorítom is a kezét. Gyöngye az ő kézszorítása, tudom, nem lesz elég a ház megmentésére. Meg hiányzanak a segítő kezek is. Kilépek a nyikorgó kapun, 1858-ra gondolok, és azon tűnődöm, hogy vajon meddig nyikorog még ez a kapu. A házak sorsa olyan, mint a legtöbb emberé? Elfelejtik őket?

LÁBADI Zsombor
Pélmonostor

(Topolyai fiatalok)

ÁLMATLAN ÉJSZAKÁK

Peterréve utcáit róva lépten-nyomon szemünkbe ötlenek az Ez a ház eladó, Ház eladó kisebb-nagyobb kiírások. Nemcsak régi házakat, hanem emeletes, tágas udvarú épületeket is igen gyakran áruba bocsátanak. Az 1991. évi népszámlálás küszöbén mind több ember foglalkozik a kivándorlás és a vajdasági magyarság döbbenetes méretű csökkenésének problémájával.

– A kivándorlásban nagyon sokan látják gondjaik megoldását. A külföldre való költözés mindig is tapasztalható volt, de a tömegesség nagyon megváltozott. 1988-ban mindössze 10 volt, 1989-ben 20, 1990-ben már 100, 1991-ben, az első három hónap alatt elérte a 30-at a belgrádi Magyar Nagykövetségre beadott kiköltözési kérelmek száma – mondja dr. Páll Sándor, az Újvidéki Egyetem docense.

– Manapság főleg Magyarországra települnek át az emberek, míg az ötvenes, hatvanas évek folyamán az úticél Kanada, a néhai NSZK és az Amerikai Egyesült Államok volt. Miért is esik leggyakrabban a szomszédos országokra a választás? Talán az anyaország iránti bizalom és elvárások megnyilvánulása miatt. Igen, az emberek arra vágnak, hogy magukra leljenek, le-tört öntudatukat felébredessék, és hogy elkerüljék a már észlelhető zaklatottságot, a sok embertelen és sértő korlátozást. Ennek érdekében vállalják „az önkéntes” száműzetést. Ez a megállapítás elsősorban az értelmiségi réteget érinti. Enyhülés időszaka lévén, engedélyezett a nemzeti

kisebbségi diákok anyaországban való tanulása. Egyre többen ki is használják ezt, és a legkülönbözőbb szakokra iratkoznak.

– Mi a helyzet a külföldön szerzett oklevelek honosításával? – kérdezem az illetékest.

– Ha valaki például Magyarországról orvosi szakképesítéssel tér haza, vagyis az ottani iskolarendszer alapján elvégzi tanulmányait, az Jugoszláviába visszatérve még bizony nem orvos. Csak akkor válik azzá, ha „a szükséges” tantárgyakból vizsgát tesz, és az államvizsgát is lerakja.

– Melyek ezek a tantárgyak, hiszen a bicepsz itt is, ott is csak bicepsz, nem pedig valami más...

– Nem orvostudományi tantárgyakról van szó, hanem az ideológiáról. A különböző vizsga anyaga nem egészségügyi témájú, hanem politikai gazdaságtan, államrendezés, közgazdaságtan és hasonlók.

Inkább Jugoszláviában kell szakképesítést szerezni. Igen. Belgrádban. Így meséli Sz. Anna:

– Belgrádban végeztem el a tanári főiskolát. Az iskolában, ahol dolgozom, be akarják bizonyítani, hogy én nem adhatok elő az államalapító nemzet tagozatain. Mindennek háttérében az áll, hogy egy külföldről hazatérő szakos kolléganőnek adják át az óráimat, aki anyanyelvén taníthatna az említett összetételű osztályokban, habár diplománk értéke ugyanaz, és mindketten az államnyelven folytattuk tanulmányainkat. Nem lényegtelen, hogy

neki az én óráim nélkül is megvan a normája, már úgyis több órával dolgozik, mint én, mégis meg szeretné kaparintani a helyemet, habár magányos személyről van szó, nekem pedig két gyermekem van. Ugyanígy jártam az osztályfőnökséggel is. A szülők és egyes pedagógus kollégák nem engedték, hogy szerbhorvát anyanyelvű gyerekek osztályfőnöke legyek, holott néhány évvel ezelőtt volt már fordított eset. Inkább odaadták a már említett személynek, aki így két osztályfőnökséggel rendelkezik, de az ő anyanyelve az államnyelve.

– Léteznek más furcsaságok is – halljuk egy népképviselőtől –, Becse község területén 269 Crna Gora-i nemzetiségű polgár él. A nyilvántartás szerint közülük egy se kétkezi munkás, hanem közép-, fő és egyetemi végzettségűek, és a vezető pozíciók felét bitorolják Becse község területén. Ez pontosan olyan helyzet, mintha 269 nemzeti kisebbségi elmenne például Cetinje községbe (Crna Gorába), és az ott működő intézmények „foteljait” foglalnák el.

Megkérdezem K. Lászlót, a Németországból hazatért vendégmunkást:

– Hogyan viszonyultak magukhoz a németek?

– Nagyon jól megértjük egymást. Igazán barátságosak és módfelett tisztelik embertársaikat, nemzeti hovatartozásuktól függetlenül. Első évben, karácsonykor csak egy fenyőfát állítottunk. Szomszédunk, az idős német néni a szentestén egy nagy dobozzal jött át hozzánk. Kéz- és láb- bal magyarázta, mivel csak így tudtunk értekezni, hogy ajándékba hozta a rengeteg játékszert a gyerekeknek. Nagyon meghatódtam. Sírtam. Megcsókoztam kezét.

– Mi főleg azért szántuk rá magunkat erre a lépésre, mert férjemet elbocsátották

Takács László II. díjas fotója

munkahelyéről, ami manapság igen gyakori – mondja N. Rózsa, aki családjával a riport elhangzásakor már Hódmezővásárhelyen éi – mert szerintük gazdasági felelőssé vált. – Én nem is dolgoztam, habár informatikai középiskolai végzettségem van.

– Nem félnek a honvágytól?

– Dehogynem, mint minden ismeretlen érzéstől, a honvágytól is félünk. De úgy érezzük, más választásunk nincs.

B. Róbert, tizenkilenc éves: – Diák vagyok még, fiatal, de már eldöntöttem, hogy a középiskola befejezése után tanulmányaimat Magyarországon folytatom, ha csak egy mód van rá, azzal, hogy nem is jönnék többé vissza. Nagyon határozott vagyok e téren, és nem is tudnék olyan tényezőt mondani, ami ezt megmásíthatná. Kisebbségi érzésem van, kötött, fékezett vagyok, és úgy gondolom, hogy ezt a feszült politikai és gazdasági helyzet okozza.

A középkorú emberek foglalkozásuktól függetlenül hasonló véleményen vannak,

orvosok, tanárok, munkások és földművesek. Az „Elmenne-e innen?” kérdésre a válasz egyhangúlag a „Nem” volt. Hogy miért, azt a családi élet és a szülőföld iránti érzelmek diktálják.

Orvos: – Én nem péterrévei születésű vagyok. A munkám és a családom ideköt. Nagyon szeretem ezt a kis falut és vele együtt a Tiszát. Reggelenként ébredéskor az első tekintetem a szőke Tiszára esik. Ez a hely a gyerekeim nevelése szempontjából mindmáig ideális, a tiszta levegő, de főleg a széles utcák, árnyas ligetek miatt.

Munkás: – Nem mennék el innen, a gyerekeim nyugalma nem szeretném megbolygatni. Szerintem, azok az emberek, akik elhagyják szülőföldjüket, olyan lelki katasztrófába kerülnek, amit nagyon kevesen vészelnek át zavarmentesen. A fentiekben, nem véletlenül, a gyerekeim nyugalma említettem, mert úgy gondolom, hogy ők az elsők, akikkel érzékeltetik, hogy te itt csak egy betolakodó vagy. Ezért, amíg csak lehet, maradok.

Szatmári Mihály rajza

– Sok álmatlan éjszakám van – panaszkolja R. Antal. – A választási hadjárat idején néhány párt képviselője borzalmas programot ismertett. Ha annak csak a felét törvényesítik valamilyen formában, akkor mi rossz napok elé nézünk. Abban az esetben talán jobb lenne már most nekivágni a nagyvilágnak. Egy életem van, szeretném okosan leélni. Sikerül-e?

Dr. Páll Sándor ugyanezekről a kérdésekről így vélekedett:

– Én éltem már Budapesten és Pöstyényben is, de nem költöznék el újra. Mégpedig azért nem, mert nem találok megoldásnak a nehézségek előli szökést. A bajt ott kell orvosolni, ahol megjelenik, nem pedig elmenekülni előle, és utólag morfondírozni, hogy jól cselekedtünk-e. Már azért sem mennék el, mert nem hiszek az olyan mesékben, hogy külföldön minden jó, vagyis ott gondtalan az élet. Ott is vannak problémák, sőt talán még nagyobbak, annál fogva, hogy idegenek lennénk. Egyszóval szeretem a szülőföldemet, és dolgom van itt.

– Mi a hazaszeretet?

– A jobb jövőért való küzdelem, és fontosnak találok a túlerővel szembeni harcot a saját igazunkért.

– Mit jelent az Ön számára a szülőföld?

– Először is: őseket, gyerekkort, gyökereket, felcserélni, odadobni minden felelősség nélkül, nem lehet. Ezt kell tovább fejleszteni, törődni vele, ápolni, és akkor mindenki jól fogja érezni magát, s nem fog a kivándorlás után epekedni.

Fel kell világosítani az embereket, nem pedig félrevezetni őket. Nem sok segítséget várhatunk, magunknak kell megtenni mindent jövőnk érdekében.

A megoldás egyedül az összefogásban rejlik, nem pedig a kiváltságosok akaratainak ránc erőszakolásában. Az további elmérgesedéshez vezetne. De hol a megoldás.

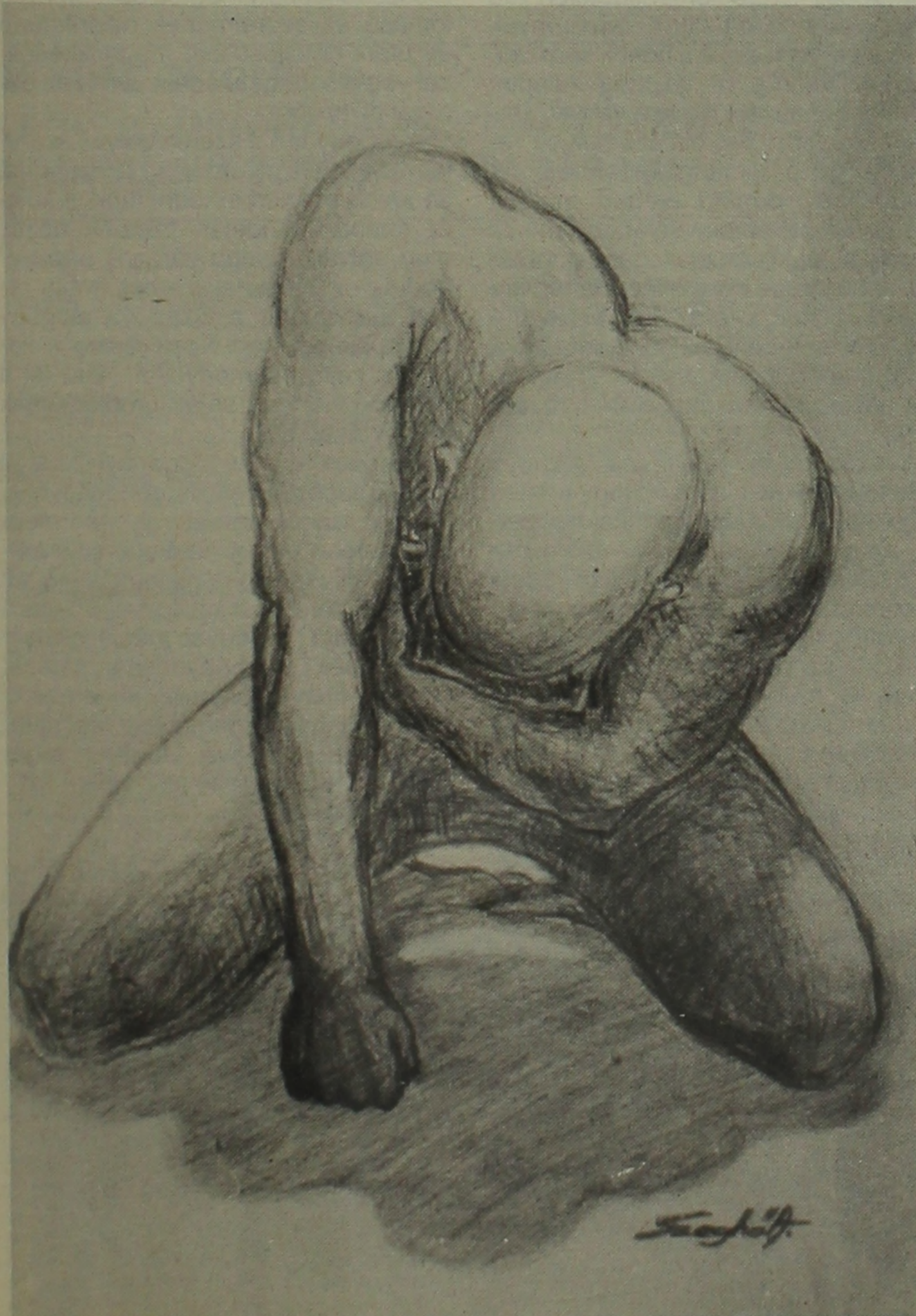
Van-e kiút?

A haladó szellemű embert másként gondolkodónak, ellenzékinek, ellenségnek titulálják. Az anyanyelvi oktatást észszerűsítés címén csonkolják. Ezt teszik a művelődési intézményekkel is. A nemzeti kisebbségek nyelvén történő tájékoztatást a köztársasági pénz elherdálásának nevezte M. P. népképviselő.

Mi vár ránk?

Az Orwell által megfogalmazott egyenlőség?

Én mindenesetre itt maradok.

Szegő Attila rajza

Szabó Anikó, Becse

G. G. MÁRQUEZ VILÁGA

„Florentino Ariza azzal az ásványi türelemmel viselte az út megpróbáltatásait, mellyel már annyiszor elkésértette az anyját és kétségbeesésbe kergette a barátait” – jellemzi Gabriel García Márquez a Szerelem a kolera idején c. regényének főszereplőjét. Ez az „ásványi türelem” nemcsak Florentino Ariza, de Gabriel García Márquez regényeinek egyik alapvető sajátossága. Florentino Ariza pl. ötvenhárom évig, hét hónapig, 11 napig táplált reménytelen szerelmet Fermina Daza irányában, míg végül szerelme beteljesedett.

De ez az „ásványi türelem” a Száz év magány c. regény szereplőire nem kevésbé jellemző. José Arcadio Buendia ezredes, Ursula, a felesége és a mű más szereplői a mindennapok és a történelem eseményei közepette olyan türelemről tesznek tanúbizonyságot, ami a mai európai ember számára már a képtelenséggel határos. Ez a türelem az utóbbi évtizedekben ismertté vált író műveinek egyik sajátossága.

Gabriel García Márquez talán a legnagyobb XX. sz.-i dél-amerikai író. Aracatacában született. Novelláinak és regényeinek többségében az események Macondóban játszódnak. Az író által kitalált falu és szülőhelye között számtalan hasonlóság fedezhető fel. Macondo teljes történetét a Száz év magány c. regényében ismerhetjük meg. E mű fergeteges sikere miatt, amiért 1981-ben Nobel-díjat is kapott az író, szülőfaluját néhány évtizede az ő tiszteletére Macondónak nevezik. A falu történetét és a Buendia család életét olvashatjuk el a regényben, ami száz év történetét dolgozza fel. Száz év eseményeiből szinte kirajzolódik az egész emberiség fejlődése a primitív társadalomtól napjainkig. E mű nem csupán egy konkrét történet, hanem jóval több annál. A lázálmodban élő, nemcsak a valóságban, hanem a képzelet világában vergődő Latin-Amerika megjelenítése. Azé a távoli, különös világa, ahol úgy látszik, minden erőfeszítés veszendőbe megy, és ahol úgy tűnik „minden előre meg van írva”.

José Arcadio Buendia ezredes, felesége, Ursula gyerekeikkel együtt, az ő általuk alapított faluban élik életüket, egészen összezárva, mégis mintha idegenek lennének egymás számára. Ursula eseménytelenül él, megpróbálja egyengetni gyerekei életét, de a világban dúló háborúkról, forradalmakról tudomást se vesz, habár az egyik fia a forradalom mellé áll, a másikat majdnem kivégzik. Márquez többi

szereplője is döbbenetes jellem. José Arcadio Buendia ezredes, minden új találmányban fantáziát lát, amit Melchíades, a cigány hoz neki. Hosszas számítások és bonyolult műveletek elvégzése után, örömmel tudatja feleségével és a többiekkel, amit már évszázadokkal előtte is bebizonyítottak, hogy a Föld gömbölyű, és nem lapos. Felesége hiába igyekszik lebeszélni az újabbnál újabb reménytelen kísérletekről, ahogyan ő mondja „agyalmányokról”, Buendia hajlíthatatlan marad. Annyira elmerül a kísérletezéseiben, és az újszerű találmányok hasznosításában, hogy végül teljesen érzéketlen marad a külvilággal szemben.

Márquez szereplőivel képtelen, de ugyanakkor csodálatos események történnek, és maguk a hősök sem mozognak mindig a valóság talaján: időnként emberfölköttiekké válnak. Réális és egyidejűleg irreális stílusú regényeiben a társadalomban élő és történelmet formáló embert mutatja be, de ez az ember valahogy mégis mindig saját képzeletvilágának burkában él. Márquez műveinek tanúsága szerint a magány az ember legnagyobb ellensége. Ez a gondolat az európai ember számára is az egyik legnyomasztóbb probléma a XX. században.

A Száz év magányra és Márquez más műveire is jellemző, hogy pontos képet alkotnak a dél-amerikai helyzetéről, az emberek különös és számunkra szokatlan életviteléről, viselkedési normáiról. A Szerelem a kolera idején c. regény egy érzelmi konfliktusból kinövő, szerteágazó cselekmény, amely a múlt században játszódik. Két férfi szereti életre-halálra, több mint ötven éven át a hősnőt, aki a karib-tengeri országok nőideáljainak tulajdonságait egyesíti magában. Szép, temperamentumos, szereti az állatokat. Fermina Daza házában százféle guatemalai madár szorongott a torná-

cokon lévő kalitkában, bölömbikák, sárga lábú kócsagok, de szerette a kutyákat is, addig, míg az egyik német szelindek a kezdő vészetség hirtelen rátörő rohamában széttépett minden állatot.

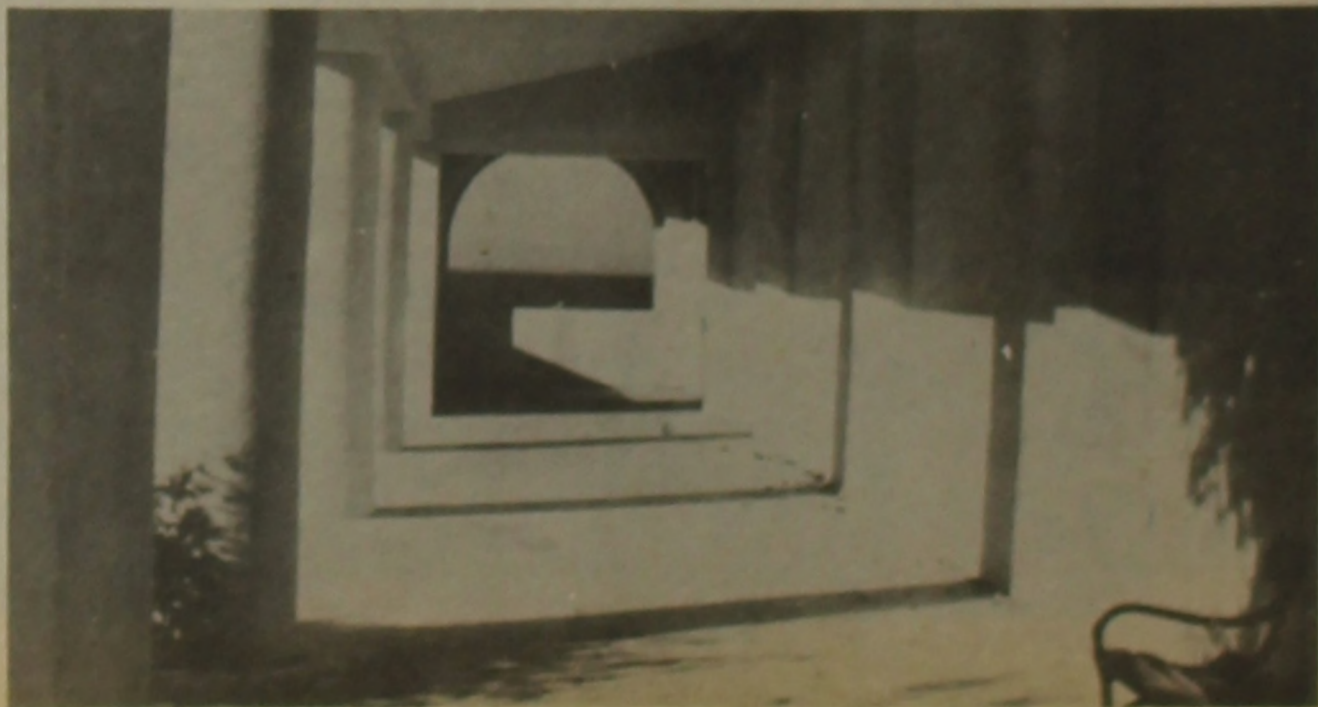
Márquez ábrázolásában a szerelme éppoly irreális és elképesztő tud lenni, mint a valóság és az élet akármely más vonatkozása.

Florentino Ariza ötvenhárom évig tartó olthatatlan szerelme ellenére sem igazán rokonszenves, hanem inkább nevetséges, szántalmas, visszatartó. Szerelmének túlzott bizonygatása sokkal inkább viszolygást vált ki, mint együttérzést. Enciklopédikus terjedelmű szerelmi levelezése, a legrosszabb időben megtett szerelmi valómása és szerelmének ötvenhárom év utáni beteljesülése meghökkenéssel vegyes idegenkedést vált ki az európai olvasóból.

A regényben a szenvedélyes szerelme mellett a nyomorral, a szegénységgel is megismerkedhetünk. A kolera tombolása idején tízezrek haltak meg, falvak, kisebb városok néptelenedtek el. Mégis a szereplők egy része, hasonlóan a Száz év magány szereplőéhez, nem veszi észre a körülötte zajló eseményeket, nem fél a haláltól, hanem saját problémáinak megoldásáért él.

Márquez világa megannyi sajátos szín, különös érzés és gondolatvilág. Magyar, angol, német írók után megdöbbenően hat írói látásmódja s műveinek stílusa. Noha elejétől végig, az időrendi sorrendet mellőzve elbeszéli a történetet, regényei mégis cselekményesnek, eseménydúsoknak hatnak. Dél-Amerika távoli tájainak emberei és történelme legendákkal és mítoszokkal egybeszóve Márquez regényeinek közvetítésével válik számunkra ismertté.

Hódi Éva, Zenta
(Első díjas kritika)

Szénási Oszkár fotója

MÁJUS ELSEJE

ALKALMÁBÓL

HŰSÉGES OLVASÓTÁBORUNK-
NAK KELLEMEK KIKAPCSOLÓ-
DÁST, GONDTALAN PIHENÉST
KIVÁNUNK

A szerkesztőség

„ÉN RETTENETESEN CSALÓDTAM A FELNÖTTEKBEN...”

(Nyilas Misi)

**MÓRICZ ZSIGMOND:
LÉGY JÓ MINDHALÁLIG CÍMŰ SZÍN-MŰVE
AZ ÚJVIDÉKI SZÍNHÁZ ELŐADÁSÁBAN**

Az Újvidéki Színház, hogy népszerűsége tegyen szert, mind több „közönség-hódító” darabot tűz műsorára. Olykor azonban megfélemedezik arról, hogy a nézőt nemcsak az érdekli, hogy a színészek mit játszanak, hanem az is, hogy miképp. De ez a téma más lapra tartozik.

Színházi életünkben régóta érezzük az ifjúsági színművek hiányát. Ilyen jellegű mű színrevitelére vállalkoztak az Újvidéki Színház színművészei, sikerre is számítván. 1991. március 19-én mutatták be Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig című kétrészes színművét, a zalaegerszegi Halasi Imre rendezésében.

Valószínűleg csak kevesen nem olvasták Nyilas Misi meghurcoltatásának történetét. Móricz Zsigmond regénye, illetve annak 1929-ben íródott színpadi változata a gyermek felnőtté válásának zөгuzog újjáról, keserveiről szól. A főhős, az őszinte, de félénk Nyilas Misi, aki akarata ellenére is igen gyakran körül szövődik szövevényes helyzetekbe, a Légy jó mindhalálig célkitűzésével. Minél előbb szeretne bejutni a felnőttek világába, „mert a felnőttek kérem, azok mégiscsak felnőttek – azok úgy tesznek, ahogy kell... Én vágyom egy szebb és komolyabb világba, én felnőttek közé vágyom” – véli. „A felnőttek komolyan veszik a dolgokat, és becsületesek és pedánsak.” Általuk szeretné felfedni az élet titkait, behatolni annak mélységeibe. Ám bár a nagyok, akiket Misi (Magyar Attila) annyira irigyel, valójában nem is olyanok, amilyeneknek ő elképzelte őket: túlságosan megszépíti, idealizálja alakjukat, jellemüket. A későbbi felismerés, a bennük való csalódás teljesen kiborítja Móricz Zsigmond kis hőst. Szinte mindenki ellene fordul, s neki valójában nincs is vétke. Immár önmagával is összetűzésbe kerül. Lelki vívódásait egész lényé tükrözi. Misit azzal vádolják, hogy ellopta Pósalaky úr reskontóját (pedig azt Török János tulajdonította el, felfedezvén, hogy majdnem telitalálatos a szelvény). A kisfiú rémálma kezd valóra válni; sejt az igazságot, de magának sem meri kimondani. Helyzete mind kilátástalanabb. Tolvajnak, hazugnak bélyegzik meg. A legnehezebb elviselnie a megaláztatást, kigúnyolást, túrnie a hamis vádakat, s ügyelve arra, hogy ne sértse meg a „nagyokat”. Nyilas Misi Magyar Attila megszemélyesítésében az őszinteség, becsületesség eszményképévé válik.

Lendületes a darab kezdete a kollégiumi életképekkel, Misi és osztálytársai, valamint tanáruk jelenlétében. Ám bár a nyüzsgő diákélet érzékeltetéséhez még több diákra, szereplőre lenne szükség. Az Újvidéki Színművészeti Akadémia végzős növendékei, Szóke Zoltánnal az élen, hűen elevenítik fel a korabeli viszonyokat, hangulatot. Játékuk ér-

tékes és érdekes. Azonban néha felmerült bennem a kérdés, hogy a debreceni kollégium fegyelmezett világában vajon lehetséges volt elkövetni ennyi, ilyen jellegű diákcínynt, mint amilyeneket a színpadon láttunk. S az is feltűnt, hogy ezek a fiúk mind jól öltözöttek, s mégis éhesek Misi csomagjára... A főhős jellemével és tudásával nagymértékben különbözik társaitól, szinte nem is illik közéjük. Ezért válik a gúny tárgyává, a diákrükkök célpontjává, szájalmas szegény kisfiúként... A játék minden szempontból dicséretet érdemel. Azonban Brücker István főiskolai hallgatónak, aki Bősziörményit alakítja, nem sikerült kellő mértékben felszínre hoznia a hős jellegzetes jellembeli vonásait, és ezért alakítása nem eléggé meggyőző. Valkay földrajztanár az egyik típusa a korabeli kollégiumi tanári karnak. Szilárd jellem, ami főképpen a kulcsfontosságú jelenetekben tűnik ki. Ő is a gúnyolódás tárgya, mint Misi. A jót, a becsületet száműzi a társadalom és igazságtalanul meglecsezteti az e tulajdonságokkal rendelkezőket, akik a kor áldozataivá válnak, de ennek szinte nincsenek a tudatában, nem akarják elfogadni a valót és a hibát magukban keresik. Az ilyen embertípust a darabban Fejes György, a kiforrott színésze gyéniesség viszi színre. Élmenyszerű játékaival kifejezésre jutnak a tanár nemes, emberi vonásai is.

Vele szemben élettelen Balázs Piri Zoltán, az igazgató képében. Valójában ő kettős feladatot vállal: igyekszik Nyilas Misi és kollégium tekintélyét is védelmébe venni, megőrizni. Célját azonban csak részben éri el. Mozdulatai nem igazolják azt, amiről beszél. Például dühkitöréseit lassú, nyugodt járással párosítja, s ez zavaróan hat a nézőre. Bella és Viola, a letűnt dzsentrif család két sarja, akik nem találják helyüket a jelenben. Nem tudnak belenyugodni a nincstelenségbe, szeretnének kitörni a hétköznapi nyomorának korlátai közül, eszközt és módot nem válogatva. Szilágyi Rövid Eleonóra szerepjátéka által feltárul a tizenhét éves Bella kisasszony színes álomvilága, különben nyugtalan és zsörtölődő lény. Rövid Eleonóra megjelenése még mindig fiatalos, mégsem tekinthető tizenhét évesnek, amennyinek vallja magát, s ezen kijelentése kissé nevetséges. Különb ez a helyzet még néhány színészre vonatkozatható. Érthetetlen, hogy miért 30/40 évesek alakítják a tizenéveseknek írt szerepeket. Romhányi Ibi élethűen jeleníti meg a bölc Török nénit, akinek sikerül azt a látszatot keltenie, hogy egyetért Misivel, ugyanakkor le is nézi, amit a fiú nem vesz észre. A darab egyik leggyengébb alakítása Bicskei Elizabettaé, aki Viola megszemélyesítője. A színművész részére láthatóan túl nagy feladat a szenvedő vénlány megjelenítése. A legtöbb esetben tanácstalanul áll a színpadon, csak szavalja a maga

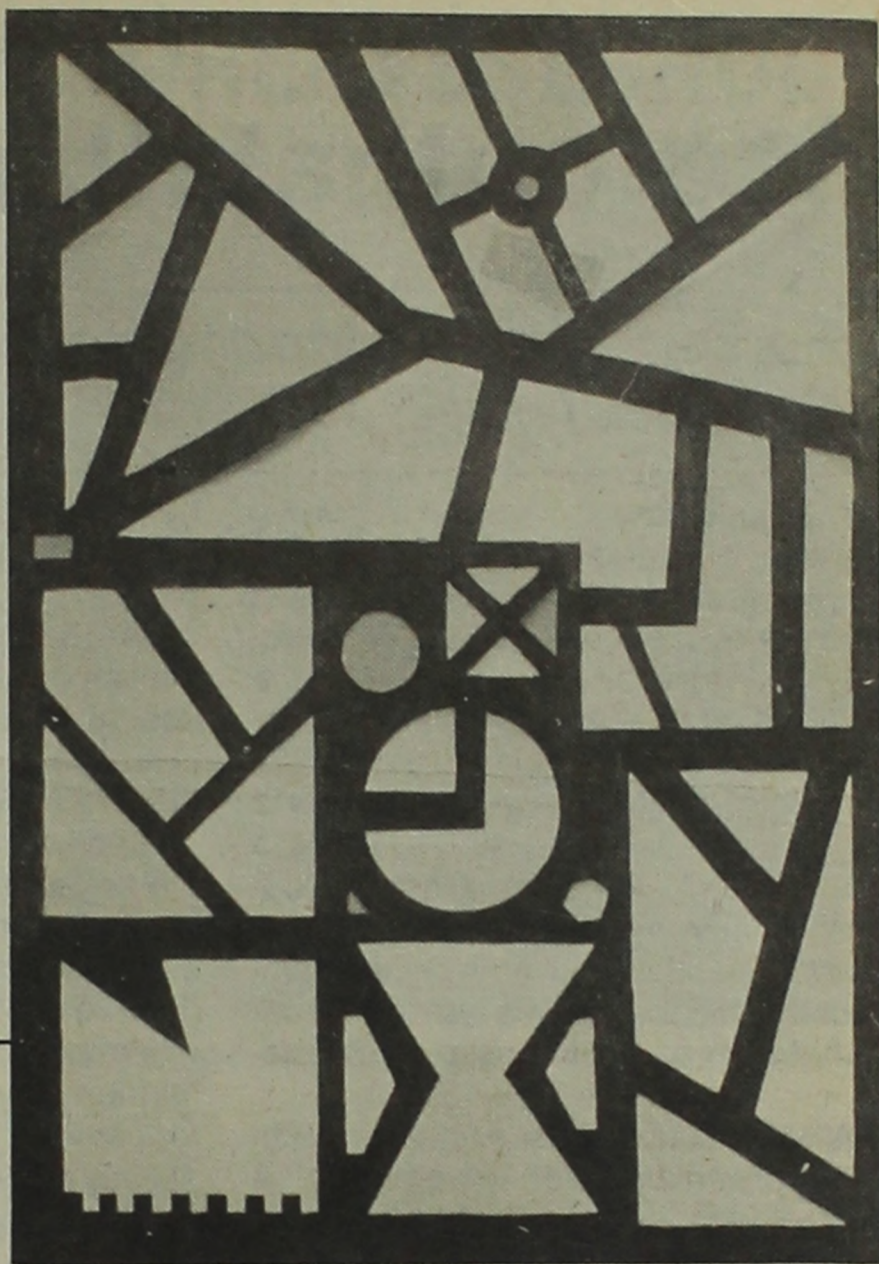
panaszos szövegét, legtöbbször alakítás, mozgás nélkül. Nem teremt igazi kapcsolatot azokkal, akikhez fordul. Vele szemben Szilágyi Nándor heves fellépése, kifejezett szigora hatást vált ki. Kár azonban, hogy az elharapott szövegekkel tüzdelt mondatai nem mindig követhetőek. Pósalaky, az öreg vak úr (Sinkó István) kissé merev. Nem sikerül eléggé elhítenie velünk, hogy világtalan, mert erre nem utal a viselkedésével. Még egyszer szólnunk kell Magyar Attiláról. Jól játszik, attól függetlenül, hogy még nincs színészi képzése. Tehetsége nem vonható kétségbe. A történet elején mint lelkileg kiegyensúlyozott diák jelenik meg előttünk, aki szinte imádja a felnőtteket, eszményíti őket. Fokozatosan megbomlik nyugalma, viselkedése is igazolja ezt. Végül fájdalmas a megállapítása: „Én rettentően csalódtam a felnőttekben... a felnőttek még rosszabbak, mint a gyerekek, mert a gyerekek nem tudják, mit cselekszenek, de a felnőtteknek tudni kell. Én nem akarok többet gyerekek közt élni! Én nem akarok többet felnőttek közt élni!... Én nem akarok többet debreceni diák lenni! Édesanyám nekem azt mondta: „Légy jó fiam, légy jó mindhalálig... Én meg akarok halni...”

Halasi Imre egy személyben a rendező, díszlet- és jelmeztervező. A hármast feladat követelményei azonban túlszárnyalják a tehetséges rendező képességeit. Többet vállalt, s ezért némi mulasztás, hiány is érezhető a feladatok teljesítésében. Zavaróan hat a gyakori színváltás, kiközzenti a nézőt a cselekmények követéséből. A színpadi háttér a debreceni nagytemplom képezi. Jó ötlet, de még hatásosabb lenne a debreceni kollégium képe. Vagy a kettőt jelenetenként kellene váltogatni. A díszlet szegényes. Mivel ez klasszikus színmű, a cselekmény színhelyének nagyobb mértékben szükséges érzékeltetnie egy-egy eseményt a maga tárgyi világával, mely utal a kor szokásaira, a jelenetek hangulatára, színeire és egyébre is. Persze, nem a túlszűfolt színteret hiányolom, csak a jellegzetesebb kellékeket. Így a drámai cselekmény és a színpadi díszlet nincs egymással összhangban.

Mindenknek ellenére elég értékes és élmenyszerű előadást láthattunk, mely a Légy jó mindhalálig figyelmeltetéssel gondolkodásra készíteti a nézőt. Bennünk is felmerül a kérdés: Viharos, nyugtalan jelenünkben mi történe Nyilas Misivel? Lehettünk-e még jók? Érdemes-e becsületesnek, őszintének, igaznak lenni? A felelet: Mindenképpen érdemes! De vállalni kell ennek a következményeit is. Alkalmazkodva az új világhoz. Bár némileg.

KOVÁCS Anikó, Újvidék
(II. díjas kritikája)

Ui.: Az idézetek a darab szövegtömbjéből

Katona Éva alkotása

Megronthatatlan világ

**Herceg János: Módosulások,
Forum, Újvidék, 1989.**

A Módosulások című negyedik regényében Herceg János az ifjúságára tekint vissza, megidézve a századforduló két évtizedének világát. A felidézett kor sorsdöntő volt nemcsak a Zomborban élő népek számára, hanem a város történetét is nagymértékben befolyásolta. Mint ahogy erre a könyv címe is utal, elkövetkezett a módosulások ideje, az Osztrák–Magyar Monarchia széthullása után új határvonal alakul ki egy olyan tájon, ahol ilyen nem volt, és hatása kiszámíthatatlan az itt élő emberek számára.

A Módosulásokban számtalan emberi sors alakulását követhetjük. A szerző nem mélyed bele az események részleteibe. Tömören, a lényegre utalva mutatja be a „hősök” néhány mondat erejéig felelevenített egyedi történetét. A regény igazi hőse a történelem, amely láthatatlanul alakul és alakítja az emberek életét. Ezzel is bizonyítani igyekszik azt, hogy az új világ ismétli az előző korok melléfogásait, a történelem az ismétlődések sorozata. Ezzel cáfolja azt az állítást, miszerint az új világ a régi hibáin okul.

Könyvét nem azért írta, hogy az utókor tanulságot vonjon le belőle. Az író egyetlen feladatra vállalkozott, arra, hogy a maga módján felidézze azt a szellemi légkört, ami abban az időben kialakult.

Végeredményben a két világháború közötti Zombor a főszereplője Herceg János regényének. Az a város, ahol az első világháború előtt a főutcát keresztező körúton kettős sétányt létesítettek, hogy a sétálók mellett azoknak is legyen helyük, akik még lóháton illegettek magukat. A szerző értelmezésében Zombor valóságos kis Európa volt, nemcsak (nemcsak) nemzeti összetételét, hanem az új iránti nyitottsága miatt is. Mert az Osztrák–Magyar Monarchia összeomlása és a világháború ellenére a vármegyében békés volt az élet. Meghittség, bizalom, a megbonthatatlan külső és belső világ békéje uralkodott, mely emlékezésre szólította fel az akkori élet hiteles tanúját.

Az író, mint fiatal gimnazista, csupán annyi szerepet kap a regényben, hogy szemtanúja lehessen Zombor korábbi életének. Időközben felfedezi a körülötte levő világ tartalmi lényegét.

„Nem volt távlatom a világhoz – írja kora ifjúságáról. – Még Pesten is, alighanem a nosztalgia néma parancsára mentem például a nagykörúton barátommal, és két szólamban énekeltem vele »Devojčica ruže brala pa je zaspala...« Még az utcalányok is idegenkedve néztek ránk, hogy mi van velünk, s megállítani sem mertek. Idő kellett, amíg a konglomerátum tarkaságából megjelent előttem egy homogén Zombor, s ilyen kis halál felé baktató öregek, mint Margalits Ede, figyelmeztessenek a múltra, amelyből minden ered. Az Évkönyv harminchárom évfolyamával s a múzeum néprajzi gyűjteményének tárgyi bizonyítékával, hogy miből is lett ez a világ olyan, amilyen lett.”

Herceg János mindegyik hőseről függetlenül annak nemzeti hovatarozásától, egyforma megértéssel emlékszik meg. Számára az emberi magatartás a döntő. Az emlékező rátalál a költő és lapkiadó Palaj Sándorra, aki maga írta tele tizenhat oldalas folyóiratát, az Igazságot, makacsul hirdelve benne a negyvennyolcas forradalom programját. Néha a Gering Micéhez írt szerelmes verseit is közzétette. Rátalál az emlékező egy szíváci orvosra, aki verseket írt a Bács megyei Naplóba. A magányról, a disznószagú falusi utcákról és népének hideg közönyéről panaszkodik. „Már a neve is rém romantikus” Szenteleky Kornél-nak hívták.

Megjelenik Dudás Gyula, Gubicza Kálmán, Radics György, Debreczeni József Szemző Gyuszi a nábobi hajlamú „megkésett rablólovag”, aki görögkeleti pátriárka tízezer holdját bérelte, s cinkelt kártyával játszotta a makaót a Körben, mint később a második világháború után mesélte, amikor öregen és megrokkánva, bolgár cigarettát árult a pécsi pályaudvaron, de azért még mindig méltóságos úrnak szólították a pincérek, emlékezve egykori kurta bajai főispánságára.

Zombor lakói a tanárok, iparosok, papok, kereskedők, ügyvédek mellett a régi Zombor utcái, házai, fasorai, az Olvasókör, a Kaszinó, a Vármegyeháza, a gimnázium, az iparosok műhelyei, a Városi Könyvtár, a Gorsalkovich palota előtti tér is bemutatásra kerül. Ezen a téren volnultak fel a kupuszina, doroszlói, bezdáni és a kör-

Nagy Perge Éva rajza

nyező tanyavilág népviseletbe öltözött gazdálkodói. Juhász Árpád, a festő nemegyszer festette le ezt a pazar világot „... igyekezett megörökíteni az ezekkel a pirosposzsgás parasztdonnákkal még előbbé tenni azt a magyar zsánerképet, amelynek az idő tájt oly nagy keletje volt Pesten...”

A történelem megbocsáthatatlan műve, hogy az élet nyugalma és békéje ezen a tájon is elveszett. „Az új körülmények” között veszélybe került a féltve őrzött harmónia. Egyesek képtelenek voltak lemondani a múltban szerzett előjogaikról. Tömegesen keltek útra, és hagyták el a tájat. Mások meggyorsítva a békés beolvadás folyamatát, mint Bagó, aki „ebben a horvát világban” Bakónak mutatkozott be. „Jovak Árpád egyszerre tót lett! Egy idő múlva rájöttek szegény vizsgára jelentkezők, hogy nem elég az államnyelv ismerete, s ekkor úgy próbáltak átjutni a nyelvvizsgán, hogy átvedlettek egyik napról a másikra a kedvező helyzetet élvező nemzetek közé.”

A Módosulásokban a nemzetek helyzete is meghúzódik. A zombori magyarság félelmét, helyzetét, reménykedését jeleníti meg könyvében az író.

A mű befejező részében az iskola-rendszerben beállt változásról van szó. „Mintha nem a történelmi határok módosulása, hanem ennek a zombori gimnáziumnak a megszűnése jelentette volna végzetesen új helyzetét.” Ez a téma ma időszerű értelmezést nyert. Ez is mintha igazolná a szerző állítását a történelem ismétlődéséről.

**BALLA Magdolna, Újvidék
(III. díjas kritika)**

KINEK BESZÉLNI A MŰVÉSZI TÖREKVÉSEKRŐL?

Január 22. – Tárlatmegnyitó az adai Boston Galériában. A megnyitó részvevői a Kultúrközpont igazgatónöje, egy újságíró (a tudósítás szándékával), maga a kiállító művész és a Galéria tulajdonosnöje. Közönség sehol, a terem kong az ürességtől. Kiknek megnyitni, kinek beszélni a művészi törekvésekről? Ez a kultúra és a művészetek iránt megmutatkozó közömbösség késztetett arra, hogy utánanézzek a problémának.

A Galéria tulajdonosnőjét, Ferró Esztert kerestem fel kérdéseimmel.

– Mikor került sor a Galéria megnyitására, és milyen szándék vezérelte Önt?

– Tavaly augusztus elsején volt a megnyitó. Akkor Németh Anna keramikus munkáit mutattuk be. Felöltött bennünk a gondolat egy olyan képzőművészeti kiállítás megnyitására, amellyel segíthetnénk a fiatal művészeket tehetségük kibontakoztatásában, s hogy alkotásaikat közelebb vigyük a széles néptömegekhez.

– Van-e annak külön jelentősége, hogy éppen a Boston Galéria nevet választották?

– Már köztudott, hogy a közeljövőben Adán egy egyedülálló kutatóközpont fog létesülni, amelyhez az anyagi támogatás Bostonból jön, s ezzel is szeretnénk egy kicsit összekapcsolni a tudományos és kulturális életet.

– Csak olyan művészek alkotásait állítják ki, akik eddig még nem futottak be?

– Természetesen nem. Vannak például olyanok is, akik világhírnévre tettek szert, mint például Csernik Attila grafikus, aki a közelmúltban munkáinak elismeréseképpen Ács-díjat kapott, s a zentai Andruskó Károly, aki, mondhatjuk, korunk legkiemelkedőbb vajdasági festője.

– Ahogy a festményeket nézegettem, láttam olyan aláírásokat is, amelyek nem hazai alkotókat jelölnek.

– Igen, vannak külföldi kiállítóink is, de sajnos, eddig még csak magyarországi és amerikai művészekkel tudunk kapcsolatot teremteni, azonban szándékunkban áll más nemzetek kimagasló alkotóit is idehozni. Fontosnak tartjuk, hogy a különböző nemzetek megismerjék egymás művészetét. Ugyanis ha behatóbban tanulmányozzuk egy nép kulturális életét, azon belül az alkotás sajátosságait, akkor bizonyos fokig bepillantást is nyerünk életvitelükbe, szokásaikba, megismerjük jellegzetes tájait, amit ebben a gazdaságilag nehéz világban nem sokan figyelhetnek meg közvetlenül.

– Az Ön megítélése szerint milyen a fogadtatás, a kiállított anyagból mi az, ami vonzza az embereket?

– Eleinte, mint ahogyan azt gondoltuk is, idegenkedtek a kiállítástól magától, mint általában minden újtól, de nem sok időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy egy bizonyos fokú érdeklődést mutassanak iránta. Eddigi tapasztalatom alapján azt tudom mondani, hogy a kerámiákat kedvelik legjobban. Meglepetésemre a festmények és szobrok iránt nagyon kicsiny az érdeklődés, a grafikákról nem is beszélve.

– Ön szerint vidékünk embere idegenkedik a modern művészettől? Ha igen, miért?

Józsa Gáspár első díjas festménye

– Véleményem szerint az emberek azért szeretik jobban a klasszikus formákat és a hagyományos alapanyagból készült alkotásokat, mert nincs rá lehetőségük, hogy megismerkedjenek a modern műalkotásokkal. Sokan, ha meg is tekintik őket, elfordulnak tőlük, mert nem tudják felfedezni bennük a művészi értéket, mondanivalót, s számukra az a fontos, amit látnak, nem pedig a benyomás, amit a festmény tesz rájuk.

– Hogy férnek meg egymás mellett klasszikus és modern alkotások egy kiállítóteremben?

– Mint már említettem, főleg a hagyományos formák kedveltek, így elejében kénytelen vagyok ilyen jellegű tárgyakat is kiállítani, hogy fokozatosan szoktassam hozzá az embereket a modern tárgyakhoz, hogy azokat megszeressék, értékelni tudják, s hogy a mindennapjaik szerves részévé váljanak.

– Úgy látom, főleg fiatalok és középkorúak látogatnak ide.

– Igen. Főleg fiatalok és középkorúak fordulnak meg gyakrabban, de az idősebbek is betérnek, s mindent alaposan megkritizálnak. Az utóbbi időben megszerveztük a kisiskolások és óvodások tárlatlátogatását is, mert azt hiszem, már ebben a korban foglalkoznunk kell a gyerekek szépérzékének a kialakításával.

– Ön rendszeres látogatója a Galériának? – kérdezi az éppen belépő néni.

– Igen, naponta elhaladok itt a kirakat előtt, és ha újat látok, akkor be is jövök. Igaz, pénzem nincs, hogy valamit is vegyek magamnak, de legalább elgyönyörködöm a kiállított tárgyakban. Ezeket sokkal többre értékelem, mint a piacokat elözönlő giccses utánzatokat, amiknek semmi művészi értékük nincs.

Az utcán lézengő fiataloktól érdeklődtem:

– Igen. Feltétlenül szükséges, s úgy gondolom, hogy nem ártana még több ilyen jellegű kiállítást rendezni.

– Én azt hiszem, ebben a pénzihiányban inkább másra költik az emberek a pénzü-

ket, mint dísz tárgyakra, s ha már itt tartunk, elmondom, hogy én személy szerint fölöslegesnek tartom ezt a kiállítást.

Egyik tanárom így vélekedik minderről:

– Szerintem már épp itt az ideje annak, hogy az adaiak szunnyadó kulturális érdeklődését felébresszük, és azt hiszem, ennek a feladatnak kitűnően megfelel ez a Galéria is. Ennek a kiállításnak nevelő hatása is van, és ötleteket adva alkotásra serkentheti a fiatalokat. Valamint egy-egy tárlat megtekintése után beszédtemává válhat egy-egy műalkotás mondanivalójának, formájának a megbírálása, s ez is serkentheti az emberek szellemi életét.

A Galériából kilépő fiatalember elmondta, hogy őt a festmények érdeklik legjobban.

– Vásárolt is már?

– Igen, épp a múlt héten vettem egy Andruskó-képet, s úgy általában meg vagyok elégedve a festmények választékával.

Forró Eszter, a tulajdonosnő tájékoztott a közeljövő programterveiről is:

– Legközelebb Palotás Mária, magyarországi festőművésznő alkotásait mutatjuk be. Utána Szilágyi Endre szabadkai festő tárlata lesz megtekinthető, majd júliusban Dormán László fotókiállítására kerül sor.

Töprengve álltam a most is látogatók, érdeklődők hiányában szenvedő teremben. Körülöttem festmények, műtárgyak. Mind-mind valahogyan korunk emberéről, rólunk, a mi világunkról beszélnek. Fölmutatva belőlünk azt, amik igazán vagyunk, vagy szeretnénk lenni. Megérintett és elbűvölt ennek a teremnek a szellemi és lelki gazdagsága. Most még élesebben és fájóbban hasított belém az a valóság, ami körülvesz: az érdektelenség, a tunyaság, az a fajta nemtörődöm közömbösség, amibe beletemetkezik korunk és vidékünk embere. Vagy tényleg eljutottunk addig, hogy a szellemnek és léleknek már igényei sincsenek?

VARGA Tímea,
Ada

KÓRHÁZI NAPLÓ

1991. április 3-a, késő este 20°

Végre kész ez a nap is. Minden reggel korán kelek, mert egész héten gyakorlaton vagyok, és most majd leragadnak a szemeim. Az a szerencse, hogy még csak két nap maradt hátra az egészségből. A kórházban ilyen még nem volt. Rágondolni is rossz. A kötözöben voltam, és már előre örültem egy nyugodt, munkamentes délelőttnek, ugyanis ott soha sincs mit csinálni. Beültem egy jó nagy karosszékre, és már a szó szoros értelmében szundikáltam, amikor nagy szirénázás, zsi-vaj keletkezett, kivágódott a kötöző ajtaja, és nyakig véres emberek rontottak be rajta.

– Itt bajok lesznek – gondoltam. Egy férfi kitartóan nyomkodta felém a bal mutatóujját, és ez nem is lett volna különös, ha nem a jobb kezében tartja azt. Én csak álltam és vártam, hogy az a bizonyos valami, ami elindult a gyomromból a torkom felé, felérjen (pedig kár lett volna azért a finom reggeliért), én meg abban a félig sötétségben, amiben voltam, végigvágódjak a padlón. Végre kívánszorogtam, és magam sem tudom hogyan, a gipszelőbe kerültem. Ott egy technikus (nem is volt csúnya) éppen hogy ügyel-bajjal gipszelt egy öreg nénit, aki nem volt több 120 kg-nál, és folyton magyarázott valamit szlovákul. Mivel egyikünk sem tudta a nyelvet, rá se hederítettünk. Mondhatom, szép munkát végeztünk. Gyönyörűen begipszeltük a nénit, gyorsan beforr majd a medencecsontja. Elégedetten és büszkén sétáltam fel az első emeletre, az ortopédiára. Mikor beléptem a szobába, megláttam Őt. Milyen aranyos! Olyan, mint... mint egy tündér! Szőke, göndör haja, kék szeme, baba arca, barna bőre és ami a legfontosabb: nem szőrös a melle. Csak fél keze hiányzik. Szilveszternek hívják. Milyen szép neve van...

– Biztos jó a feneke – gondoltam, miközben még az is átfutott az agyamon, hogy inkább keze ne legyen (az nem is olyan fontos), mint valami más. Tudom, hogy piszkos a fantáziám és nem szép tőlem, de ez is csak a

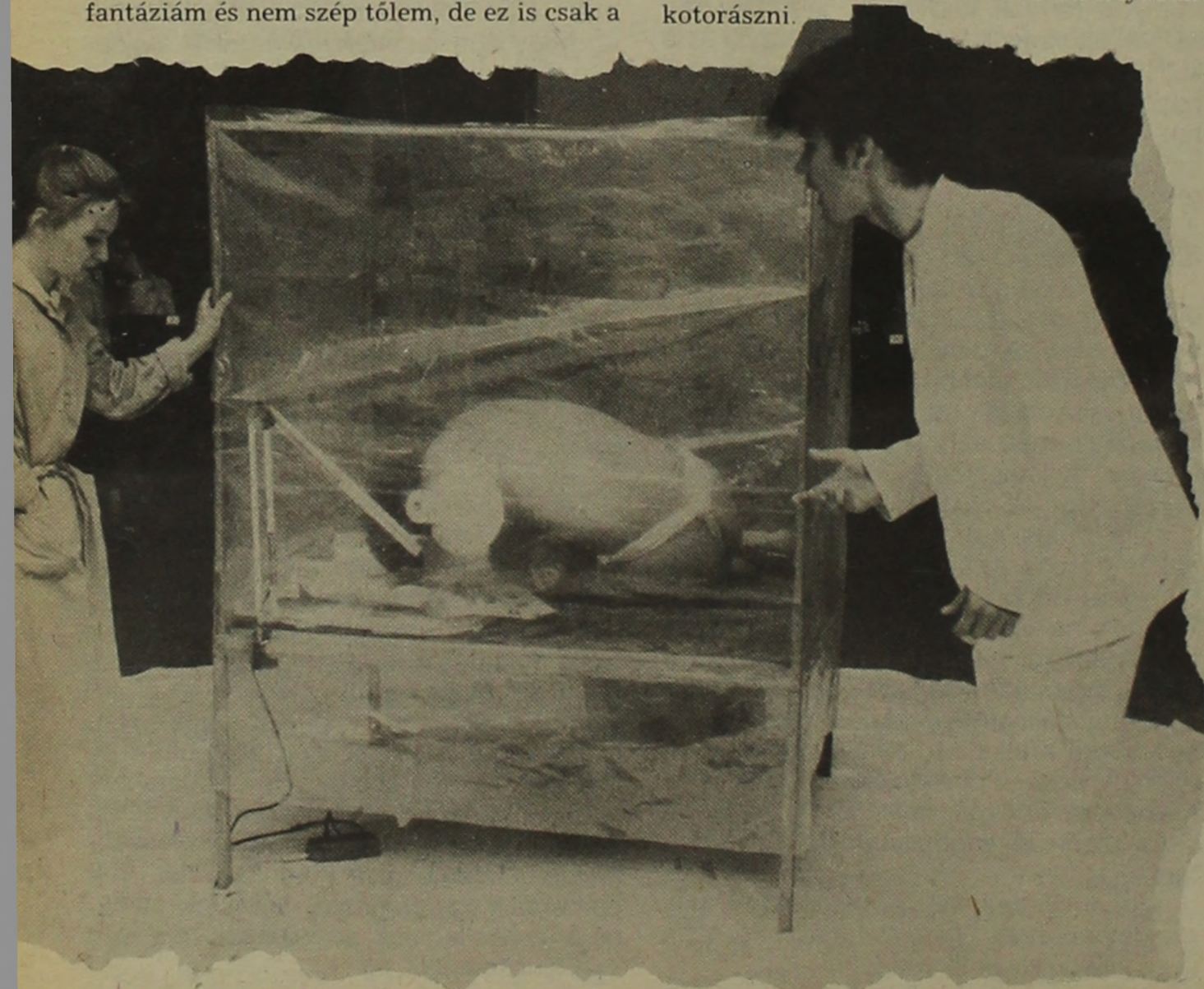
nevelés... Rajta felejtettem szép szemem, és észre sem vettem, hogy egy anyóka besétált a férfiszubába. Lefeküdt az ágyba. Akkor tört ki a balhé, amikor nem találta a cvikkerét. Azt kiabálta, hogy bepöröl mindenkit, mert ellopták a szemüvegét, az igazolványait, a pénzét, a betegkönyvét, és még a szilváját is megették. És mit keresnek ezek a férfiak az ő szobájában, talán akarnak valamit tőle. Tudja ő, hogy a férfiak milyenek. Csak hogy őtől ne várjanak semmit. Ő nem olyan. A mellette fekvő bácsit kirángatta az ágyból, és kifelé tuszkolta. Szépen elmagyaráztam neki, hogy eltévedt, és hogy egy egész emelettel lejjebb van. Felveztük hát a női osztályra. A szobatársa megkért, hogy nyissam ki az ablakot. Készségesen neki is láttam. Már az ajtóban voltam, mikor újra kiabált, hogy csukjam be, mert fázik. Jóformán el sem végeztem a műveletet, mire újra hisztizni kezdett, mert fulladt. Így ment ez vagy fél óráig: Nyisd az ablakot, csukd be. Én még bírtam idegekkel úgy-ahogy, de az ablak előtt fekvő néni már nehezebben, mert minden öt percben meg lett taposva, ugyanis ezzel a szerény pár kilómmal mászkáltam át rajta. Látszott, abban reménykedik, hogy a mellettem álló Hermina (aki meglehetősen formátlan, semmi domborulat, sem elől sem hátul, nincs benne 45 kg) átveszi feladatát. És mi a fene baja volt velem? Csak egy párszor léptem a kezére és a lábára. Mi lett volna, ha véletlenül a hasára vagy a fejére ugrok? Egy nővér mentett (mentette) meg ettől a nyikicsukitól. Orvosságot kellett vinnem egy bácsinak, akinek székrekedése volt. Valami kúpokat nyomott a kezembe és elsietett. Én tudtam, miről van szó, de a bácsi már nem. Le akarta nyelni őket, ezért meg kellett magyaráznom, hogy nem a szájába, hanem a fenekébe kell feldugnia. Azt kérdezte, hogy hogy. Erre már nem tudtam felelni (pedig elég okos vagyok), és azon gondolkodtam, miként mutassam meg neki, mert nem volt kedvem más hátsófertályában kotorászni.

Ui.: Majdnem elfelejtettem! Láttam a gipszes „nénikét”. Sétált az utcán! Sehogyszem értem, hogy bír valaki medencecsonttöréssel sétálni. Majd utána nézek én a dolognak!

1991. április 4-e, késő este, 19°

Ma reggel lázméréssel kezdtük a napot. Mondanom sem kell, hogy alig vánszorogtam fel az osztályra, és majdnem elnyeltem mindenkit ásítózás közben. Kezembe nyomták a lázmérőket és gyerünk. A tegnapi „kúpos” bácsinak is adtam egyet, mire az a lázmérőt a szájába vette. Szopogatta, nyalta, rágta, le akarta nyelni. Megsajnáltam szégyent, biztos, nagyon éhes lehet, mert meg akar enni mindent. Én pedig csak tudom, mi az az éhség. Lázmérés után egy nénit kellett röntgenre tolni. A néni kirúzsozta a száját, kifestette a szemét, rakott fülbevalót, hogy szebb legyen a képen. Egy óra múlva befejeződött a nagy „fényképezkedés” és vissza is indultunk. Azaz indultunk volna, de közben elromlott a lift, és így nem maradt más hátra, mint hogy a nénit tolokocsistul vigyük fel a második emeletre. Még hozzá lépcsőn. A néni tiltakozott, kiabált, harapott azzal a három fogával, ami volt neki, rugdosott és vert bennünket. Olyan mérges voltam, hogy nem sajnáltam volna lerángatni onnan fentről azt, aki olyan nyugodtan nézi a világ dolgait. Persze, az anyóka szidott, átkokat szórt ránk, nemhogy megdicsért volna. Hát ilyen hálásak az emberek! Ez a köszönet, amiért felcipeltük az első emeletre, és még a frizurám is elrontottam miatta. Biztos ráunt az ilyenfajta szállításra, mert hirtelen felugrott, és mérgesen felviharzott a második emeletre. Borjúszemekkel bámultunk utána, és felkecmeregtünk a másodikra mi is. Ott már vártak bennünket egy vén szatyorról (jogom van erre a kifejezésre). A kötözöbe kellett lekísérnünk. Közben megjavították a liftet és örültünk, hogy nem kell megint cipekedni. De az örömből üröm lett, mert két emelet között elakadt a lift. A liftben pedig a „bácsi” és én. Szerencsémre volt ott egy tűkör, és gyönyörködhettem magamban. Észre sem vettem, hogy a bácsi milyen áhítattal néz rám. Erre volt esze! Az jutott eszembe, hogy milyen jó volna kinyomkodni azokat a mitesszereket, amelyek az orrát ékesítik. Lejjebb csúszott a pillantásom, mert ott valami domborodás díszlett. És ilyen gyorsan nem dagadhat meg az emberi test egy része sem, csak a... Nem is azon csodálkoztam, hogy megdagadt (mert egy ilyen nő mellett, mint én, még az elhervadt rózsák is kivirul), hanem hogy egy ilyen vén embernek még mindig működik... Mélyet lélegeztem, mire végre megindult a lift, és kijutottam „a szabadba”. Akkor jutott eszembe, hogy még Szilveszterkét nem is láttam. Éppen látogatók voltak nála. Egy idősebb házaspár (mindjárt tudtam, hogy a szülei, mert a néninek szép szeme volt) és egy fiatalasszony karikagyűrűvel (!). Istenem, csak nem a feleségem?! Úgy néztem rá, mintha a legnagyobb ellenségemet látnám benne. Ott állt és törölgette, puszilgatta, kedveskedett neki. Az én Szilveszteremnek! Nagy kő esett le a szívemről, mikor megtudtam, hogy csak a testvére. Pedig nem is hasonlítanak egymásra. Szilveszter szép. Az édesanyja azt mondta, hogy nem ártana hazavinni egy-két szép tanuló lányt. Nem akartam mondani, hátha annyira akarják, hát itt vagyok én, vigyenek el engem, nem fogok tiltakozni, még egy csöppet sem. Hallgattam, mert úgy éreztem, szebb és jobb vagyok, ha nem beszélek hülyeségeket.

Ui.: A medencecsontos „néni” esetében az történt, hogy a „néni” keze volt eltörve, csak hibás röntgenfelvételt kapott a technikus...

A szabadkai Lazar Nešić középiskola diákjai

Palatinus Gabriella, Zrenjanin
(II. díjas humoreszk)

Mélyen tisztelt egybegyűltek! Hölgyeim és uraim! Elvtársak és elvtársnők! Harcosok és rokkantak! Fontos bejelenteni valóim vannak! Ezenneli hatállyal kérem... mit kérem, követelem! az Egyesült Bendegúz Köztársaság megalakítását. Az Egyesült Bendegúz Köztársaság vagy röviden EBK lakói, polgárai kizárólag a bendegúzok. E döntésemet, remélem, mindenki elfogadja, azok is, akik velem nem értenek egyet. Az EBK hivatalos nyelve az ősbendegúz lenne, az írásmódja az ősbendegúz, a valása az ősbendegúz, himnusza az ősbendegúz, népviselete az ősbendegúz.

Uraim! Milyen mozgolódás az ott a sorok között? Most nehogy azt mondják, hogy nem ismerik. Milyen bendegúzok maguk?! Az ősbendegúz-írásmód mindössze 900 évvel ezelőtt halt ki. Szerintem épp ideje, hogy felújítsuk. Az utcák, települések nevét csak bendegúzul lehet kiírni. Mi? Azt mondja, hogy azt a külföldiek nem tudják elolvasni? Kit érdekel? Bennünket érdekeljen a legkevésbé, majd megtanulják!

Az EBK államformája törzsfőnökség lenne, természetesen már folyik az ősi dinasztiaiak leszármazottainak felkutatása. Addig azonban én uralkodom, én hozok döntéseket, én vagyok, leszek a törvényhozás, az elnök, apád, anyád és minden.

A gazdaság feltámasztására is van elfogadott javaslatom, önkéntes adományokat gyűjtünk. Az önkénteseket megkapja a gazdaság, az adományokat pedig én. Gyáraink vannak, erős gyáriparkunk van, a tollgyár már kész van, a csavargyár most épül, a pénzverdét pedig nálam állítjuk fel. Hogyhogy miért nálam? Miért kell mindig közbeszólni? Valamiből nekem is meg kell élnem. Nem gondolja? Elvégre az Azúrpart még nem az enyém.

Most pedig javasolom megválasztani a minisztereket. Itt van alelnöknek egyetlen kicsi fiam, a művelődési minisztériumot a feleségem kapja, az egészségügyit szintén. A lányom a tévét, a férje pedig az újságokat kapja, az unokaöcsémé lesz a hād-, a kül- és belügy. A maradék az enyém. Már megint mit mond? Hogy lemaradunk Európa mögött? Figyeljen ide! Ez téves elgondolás! Mi már előbbre va-

gyunk. Európa meg majd utolér bennünket, ha akar!

Elöttem az újság. Olvasok. Nem szeretem, ha olvasás közben zavarnak. Zavar-nak. Kopognak. Olvasok tovább. Újbóli kopogás. Nyugodtan tovább lapozok, hiszen én vagyok a hivatalnok. Az ajtó kinyílik, egy férfi lép be. „Szabad?” – kérdezi. „Nem szabad!” – felelem. „Nem látja, hogy dolgozom.” Megigazítom az íróasztalon heverő aktákat, hogy nyomatékokat adhas-sak szavaimnak. A férfi távozik. Az ajtó becsukódik. Micsoda? Te jó Isten! Drágul a benzin? Drágul a benzin! Az autóm üzemanyagtartálya majdnem üres.

Kopognak. Kikiáltok, hogy nem szabad. Miért izgatják az embert? A drágulás 50%-os. Ez meglep. Kevés vagy sok? Kopogás, majd az előbbi férfi belép. „Bejöhetek?” – kérdezi. „Nem! Még nem érek rá! Mit gondol maga, lopom én a napot? Ha zavarnak, nem tudok dolgozni!” – felemlt hangom láthatólag zavarba hozza. Távo-zik.

Tovább lapozok. Sportoldal. Győzött a Zvezda! Szuper! Háromgólos előny a visz-szavágóra! Nézzük csak, mit ír... nagyon jól játszottak... az ellenfél a pályán sem látszott... lehengereltük őket... Mi, mi van? Persze, kopogtak. „Szabad!” A férfi megkönnyebbülten belép. Bemutatkozik. A nevét nem jegyzem meg, mert az újság címlapjára pillantok. Kitört a háború! Mit kérdezett? „Igen, az aktái. Rögtön megke-resem, addig tessék kifáradni!” Az újságra vetem magam. Megindult a szövetsége-sek támadása. Sok halott az egyik olda-lon, sebesültek a másikon, szupertekni-ka, repülők, rakéták...

„Magát ki engedte be? Nem azt mon-dtam, hogy várakozzon odakint? Nem léte-zik, hogy ez fél órával ezelőtt lett volna. Ugyan, maga képzeli! Ne sértegetsen! Igenis komolyan, felelősségteljesen vég-zem a munkámat. Én? Én nem fizetek adót? Normális, hogy nem fizetek, én va-gyok az adóellenőr! Maga sem fog? Csak azt próbálja meg! Mármint, hogy miattam nem fog fizetni, mert naphosszat itt kell ül-nie és várnia? Ezt kikérem magamnak! Méghogy naplopó! Hogy mondja, két óra? Két óra! Lejárt a munkaidőm, kérem távoz-zék! Holnap majd elintézzük. Viszontlátás-ra! Igen, lássuk még egymást, én is remé-lem!”

Összehajtogatom az újságot, zsebre vágom. A lépcsőn lefelé haladva azon gondolkodom, miért várják el egy bürokra-tától a MUNKÁT.

NYITÓ

Vettem egy halkonzervet. Közönséges halkonzervnek látszott. Szép piros papír-dobozba volt csomagolva, a doboz tetején gyönyörű hallal. Kivánatos volt, tehát meg-vettem. Gondoltam, vacsorára pont jó lesz. Hazavittem. Már előre örültem, mi-lyen jó vacsorám lesz. Gyorsan kinyitot-tam a papírdobozt, és kivettem a konzer-vet. Valahogy hiányérzetem támadt, mikor a papírdobozból nem esett ki a konzerv-nyitó. Nincs probléma – gondoltam én. Kör-rülnéztem a konyhában, belenéztem a fiók-kokba, de az eredmény lesújtó volt. Én vi-szont, éhes voltam, tehát nem halogathat-tam tovább a cselekvést. Felkaptam a ka-bátom és irány az első bolt.

– Jó napot! – köszöntem.

– Jó napot!

– Konzervnyitó van? – kérdeztem.

– Nincs – volt a felelet.

Kicsit érdekesnek találtam, de nem so-kat törődtem vele. Ha itt nincs, lesz a kö-vetkező boltban.

– Jó napot! Konzervnyitó van? – kér-deztem a köszönést meg sem várva.

– Sajnálom, nincs! – hangzott az eláru-sító válasza.

Megdöbbsentem. Futás a következő üz-letig. Közben az órára pillantva láttam, hogy már fél hét. Tehát már csak fél órá-m van az üzletek bezárásáig.

– Konzervnyitó van? – már köszönni sem tudtam.

– Tessék? – kérdezte meglepetten az elárusító.

– Konzervnyitó van? – ismételttem.

– Konzervnyitó? Kérem, az nincs!

Rohantam tovább, még 15 perc van hát-ra. Az éhség mellett most már a düh és a tehetetlenség is mardosott belülről. A ne-gyedik üzletbe már ajtóstul érkeztem.

– Van konzervnyitójuk?

– A, az már régen nincs – volt a felelet.

Becsaptam az ajtót. Futás tovább. A boltok öt perc múlva zárnak. Végre feltűnt egy bolt. Az utolsó lehetőség.

– Van konzervnyitójuk?

– Nincs, de tudok adni olyan konzervet, melyben van.

– Legyen szíves, kérek egyet!

A polcról levett egy halkonzervet. Át-nyújtotta. Megráztam. Valóban csörgött benne nyitó. Boldogan zsebre vágtam, és fűtörészve hazaindultam. Otthon kicso-magoltam, és kivettem a nyitót. Ahogy megfogtam, a fény megcsillant rajta. Gyö-nyörű volt, felemelő érzés kerített hatalmá-ba. Kézemben tartottam a nyitót, mely megszabadít az éhség gondolatától is. Óvatosan a konzervdobozra helyeztem. Megnyomtam lefelé. Rossz érzésem tá-madt, sajnos nem alaptalanul. A nyitó el-görbült. Szabályosan deformálódott. Meg-nyúlt ábrázattal ültem a széken, előttem két dobozzal, kezemben egy görbe nyitó-val.

Végül is megvacsoráztam. Tejet ittam. A konzervgyárak egészségére.

Szakács Tibor, Szabadka
(III. díjas humoreszk)

MEETING

Ez az angol szó mostanában kedvenc szavaim egyike. Szerintem ez a legjobb idegen szavunk. Van olyan jó, mint a whisky vagy a gin. Ha ezt a kifejezést hallom, eszembe jut a tombolás, az ordítás, meg balkáni kultúránk egyéb megnyilvánulásai.

Meetingre mindenki szeret járni. Ilyenkor nem kell az embernek gyárba, egyetemre, iskolába, bölcsődébe mennie. Hisz a melós inkább üvöltözik, minthogy teljesítse a normát; az egyetemista is inkább transzparenszeket cipel, az iskolások is szívesebben éneklnek kint, mint a zenetanárnőnél a hazafias dalokat; a bölcsődéseknek pedig tökmindegy, hogy hol szopják a borsófőzelék ízű ujjukat.

Egy meetingen mindig történik valami. Főleg, ha a rendőrök is kint vannak. Akkor általában szégyenteljes szavakat kiabálnak a szegény palikra. Anarchista érzelmű gyerek vagyok, de ilyenkor azért sajnálom őket. Főleg, ha különleges óhajaik vannak a meetingeseknek. Leginkább az ott posztoló rendőr édesanyjával szeretnének nemni életet élni. Az igénytelenebbek pedig beérik a nagymamával is. A mi bátor rendőreink azonban nem szájhősök. Ha lelki nyugalmuk félrebillen, előveszik a botot. Az előbbi szájhősök pedig másnap fájós nyakkal mehetnek dolgozni.

A rendőrökön kívül a meetingelők is felfegyverkeznek. Van, aki a sörösüvegre esküszik; van, aki a pálinkásra. Valójában saját magukat fegyverzik le, azaz jól berúgnak, az üres üvegeket pedig a közegre dobják. Ezért van az, hogy az utóbbi időben csak egészséges, keményfejű rendőrök járnak meetingre. Képzeld csak el, mi történik akkor, ha az egyiknek beszakad a feje! Hát beleláthatnánk a karhatalom fejébe! Kiderülhet, hogy kong az ürességtől. No, de ezt hagyjuk!

A tömegben különféle tévések, fotósok, újságírók keresik fényképezőgépeiket, ka-

meráikat. Nemcsak részeges meetingesek vannak. Vannak tolvajok is.

A meeting főhőseiről még nem szóltam. A szónokokról. Ők a meeting attrakciói vagy tragikus hősei. Gondoljunk csak bele sorsukba! A főhős reggel korán ébred. Örömmel hörpinti fel a kávé, indítja a srácokat a suliba. Meghatódva búcsúzik az asszonytól is. Ekkor még semmit sem sejt. A munkahelyén kicsit veszít a jókedvéből, mikor megtudja, hogy ebédre ismét bab lesz. A bajt az tetőzi, amikor megmondják, hogy meeting lesz délután. És neki ott dumálnia kell! Megpróbál készülni. Előveszi a sajtót. Itt kezdődik a baj! Ahány újság, annyiféleképpen van tálalva az ügy! Most légy okos! Mi az, ami jó nekünk; mi az, ami aktuális? De a tömeg haragjától is jobb félni, mint megijedni. Míg megy a meetingre, elismétli kollégájának, hogy mit mond majd. Azt fogja szajkózni, amit a többi. Így biztos a siker, és nincs rizikó! A tethelyen meglepetés éri. A szónokok eldöntötték egymás közt, hogy ő lép elsőnek az emelvényre. – Nem toltok ki velem – gondolja magában. És belekezd. Eleinte kicsit félénk, de hamar belejön, később már üvöltözik, úszít. A kopasz fotósok mind elmenekülnek a közeléből, mert barátunknak alaposan fröcsköl a nyála.

Mikor abbahagyja, kimért mozdulatokkal megigazítja pár szál haját. Sikere van! Hajlongva köszöni meg a tapsot. Hangja már nincs, úgy be van rekedve, mint egy rossz kupléénekes hajnali négykor.

Otthon az asszony szeretettel várja. Szép selymes hangján dorombol férjének. Az nagyokat ereget a délutáni babtól. A feleség gyengéden átkarolja. De barátunk idegesen rángó arccal csak ennyit mond:

– Drágám, ma ne! Holnapra meg kell írnom a szöveget az ellenmeetingre!

Pastyik Endre, Újvidék
(I. díjas humoreszk)

Az Álom című előadás csúcspontja

NAPJAINK

Mindennapos szürkeségre ébredek. Már hét óra tíz perc. A házon végigcsörtetve indulok a mostanában legnépszerűbb épületem felé. A reggeli hideg szélben üres aggyal iparkodom a már megszokott irányba. Nemsokára odaérek az erődítményhez, és a tavaszi szelet a huzat váltja fel. A falon lógó, jól ismert tárgyak mindennap ugyanazzal a hangulattal fogadnak, a levett képek helyén pedig egy meszeletlen rész emlékeztet az iskola valamikori kinézésére.

A terembe érve kipakolok, és kabátom a polc nélküli szekrénybe dobom. Az első tanár bejövetelekor ránk tör a feszült figyelem, mely néha alvásba megy át. A tanár teljes erejéből igyekszik elhíttetni velünk mondanivalóját, sőt néha még a könyvben levő írással is alátámasztja. Ilyenkor mindenki lapoz, keresgél és bólogat az előadóra, csak hogy az meg ne álljon a tananyag folyamatos betáplálásával.

A szünetben mindenki örömmel kíséri ki a tanárt, és öt percig az agyoncsépezt iskolai témák újbóli felmelegítésével foglalkozik. Ilyenkor megérkezik a kíváncsiak raja a párhuzamos osztályokból, és információkkal tele rohannak vissza tantermeikbe. Így megy ez végig, s mire túljeljük ezt a hétszer negyvenöt perces, óriási tananyag-koncentrációval telt időszakot, teljesen kimerülten, szinte elhervadva látjuk magunkat, és tudománnyal telítődött táskákkal ballagunk hazafelé.

Pedig még csak ezután következik az igazi megpróbáltatás! Mit feleljünk otthon szüleink bombaszerű kérdéseire? Ha kitérő választ adunk egyre is – a felbuzdult szülő még tizzel örvendeztet meg bennünket... És így megy ez napról napra.

A heti fáradságokat a hétvégén próbáljuk kipihenni. Elmegyünk az ún. „diszkóba”, amely már nem is az így elnevezett szórakozóhelyre hasonlít, hanem egy tévedésből füsttel megtöltött oxigénkamrára.

A keskeny folyosó rozoga padjain rostokol a fűsliketítő robajtól és a tömény füsttől elkábult fiatalok. Óriási érdeklődéssel bámulják, ahogy lépegetek, és hátam mögött hangos suttogásba kezdenek. Ha ilyenkor hátranézek, arcomba vi-gyorgognak és még rám is mutatnak, nehogy félreértsem: rólam van szó.

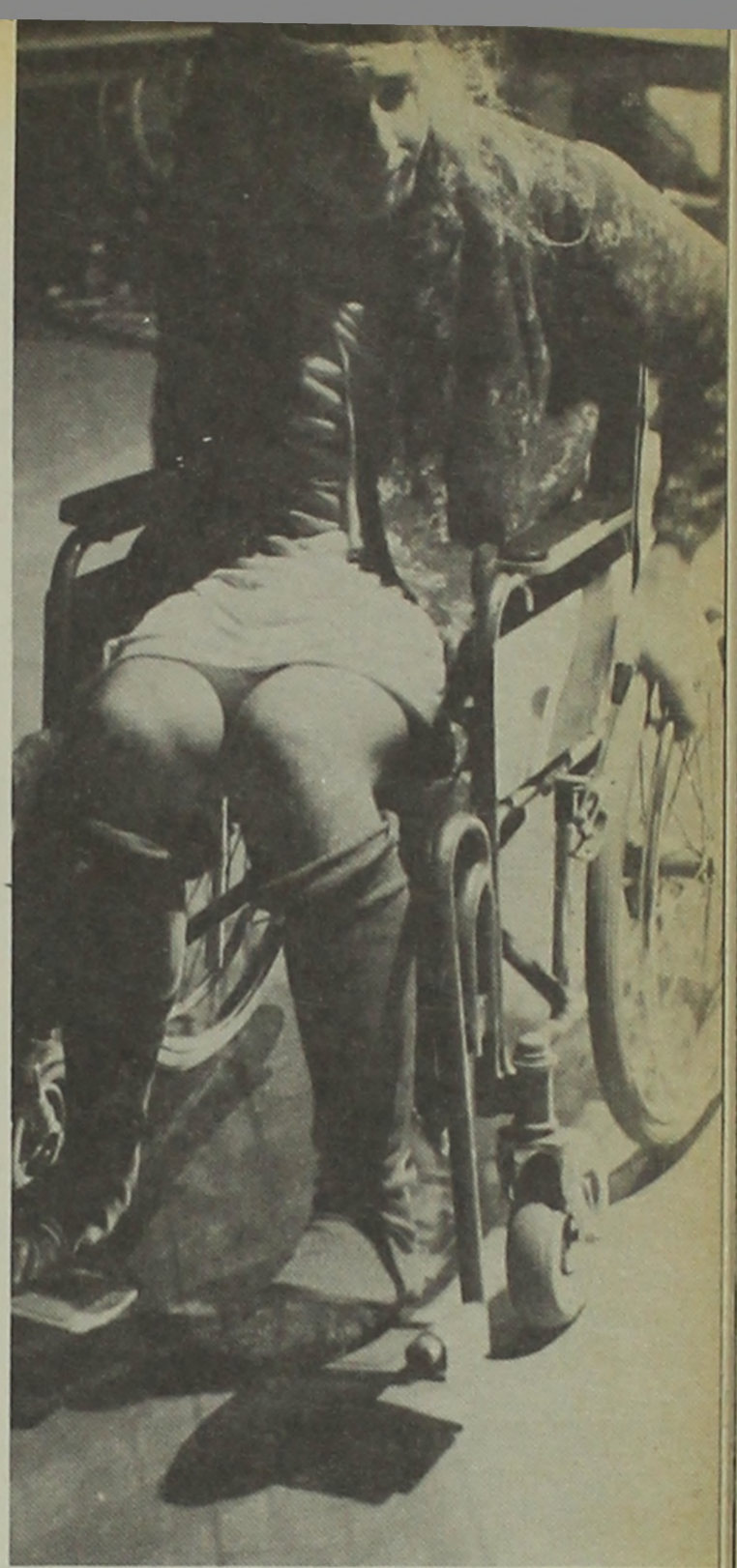
Éjfél körül otthagytam az „emelkedett” hangulatot, és hazafelé ballagva fogadkozom, hogy ezután csak olyan szórakozóhelyre fogok járni, ahol különösebb szemmegepítés nélkül is láthatom társaimat.

Bezdan Andrea III. díjas alkotása

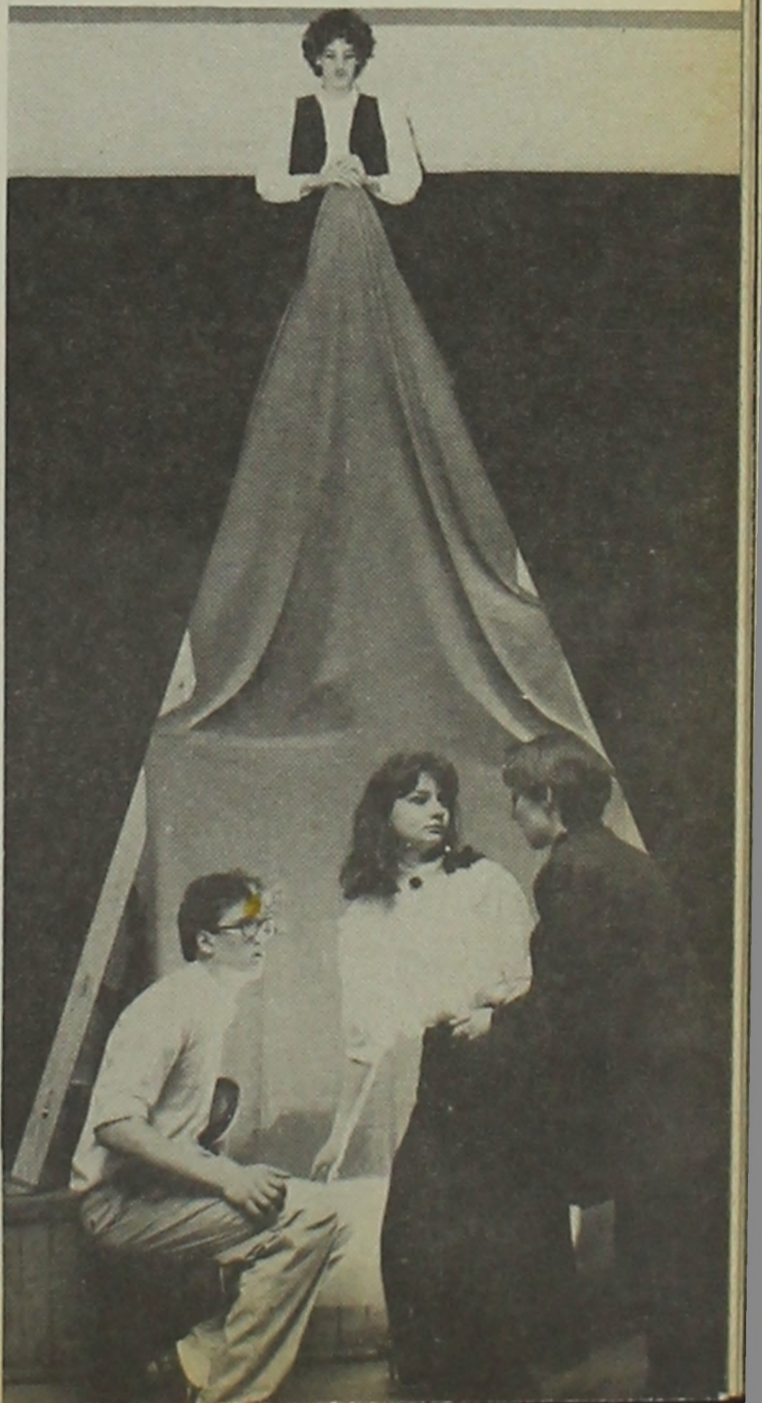

Különszámunk képanyagát Dudás Szabolcs ifjú fotóművész készítette

Lengyel László, Becse

Fotó: Dudás Szabolcs

MÁRKOSZ ÁRGENTÁRIOSZ:

FEHÉR LEÁNYSZOBA

Már két hete udvarlok Álkippének
fehér leányszobájában, hogy adja
meg végre azt, mit oly hevesen kérek.
De fél. A szomszédban csücsül az anyja.
Levetkeztem végül minden szemérmem:
– „Nem bírom tovább” – suttogtam –, „te drága!
Felrobbanok, megveszem, úgy szeretlek.
Társalgás közben csússzunk be az ágyba,
úgysem látja, mit csinálunk kettesben.”
– „Hármasban” – szólt az ajtóban mamája.